...ОРНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД ҮНЭН

№ 181 (12085)
1969 оной
августын 5,
вторник

Сэн 2 мүнгэн

...Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

СССР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕДЭЙ ТҮРҮҮЛЭГШЭ А. Н. КОСЫГИН ФИНЛЯНДИИН РЕСПУБЛИКЫН ПРЕЗИДЕНТ У. К. КЕККОНЕНТЭЙ УУЛЗАБА

Июлиин 29-һөө августын 3 хүрэтэр Советскэ Союзда амархаяа ерэһэн Финляндиин Республикын президент У. К. Кекконен СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинтай уулзажа хөөрэлдөө.

Хоёр талын һанал бодолнуудые мэдэлсэлгын үедэ хоёр оронной хоорондохи бэхижэжэ байдаг совет-финляндиин хани ёһоной харилсаа холбоонуудые улам хүгжөөхэ тушаа асуудалнууд хаража үзэгдөө. Мүнөө үеын уласхоорондын байдал, тэрэшэлэн Европын аюулгүй байдал хангаха тухай, Европодо эбэй ёһоор харилсан хүгжэхэ тухай асуудалнууд мүн лэ зүбшэн хэлсэгдээ.

Эдэ асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тула Бүхэевропын зүблөөе бэлдэхэ ба амжалтатайгаар зарлахын тула Советскэ Союз ба Финлянди бүхы хүсөөрөө оролдохо байһанаа СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Финляндиин президент хоёр мэдүүлээ.

А. Н. Косыгин У. К. Кекконен хоёрой хоорондохи уулзалга ба хөөрэлдөөнүүд хани ёһоной, үгээ ойлголсолгын оршон байдалда үнгэрөө.

АРГА БОЛОМЖОНУУД ХЭР ЗЭРГЭ ХЭРЭГЛЭГДЭНЭБ?

...ХЫ ХҮСЭЕЭ—ТЭЖЭЭЛ БЭЛЭДХЭЛГЭДЭ

ФОТОРЕПОРТАЖ

ҺАЙХАНААР ҺҮРИЛЭГДЭНЭ

Зүүн тээһээ һулахханаар һэбшээлжэ, барбагар хара үүлэнүүд Хамар-Дабаанай шэлэнүүдэй оройнуудые шударан Сэлэнгэ мүрэнэй урадхал дамжан ошохоор хүбэртэй нүүнэд. Бороо орохонь гэһэйш, ороногүй. Үдэ болотор наран хурсаар шаража байтараа, үүлэнэй саана хоргодошоод, аали намдуу байдал асарна.

Эгээл энэ үедэ Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын 1-дэхи отделениин үбһэшэд тон яаралтайгаар үбһөө һүрилжэ байба.

— Түргэлэе. Бороо орохонь, — гэжэ хэнэйшьеб яаруулхада, нүгөөдэнь:

— Харажал байнабди. Бороогой оротор үрдихэбди. —гэжэ харюусана.

Тээ холохоно, үбдэг тулама сабшалан соо нэгэдэхи отделениин луговод Дамдин Гатанович Раднаев аалихан һэбшээндэ миралжа байһан ногоое урматайгаар шэртэн харана. Ган гасуур нажарай болоошье һаа. Дамдин Гатановичай уһалдаг сабшалан урда жэлнүүдэйхиһээ дутуугүйтөөр халюуржа эхилээ һэн. Мүнөө эндэ гектар газарһаа 10—11 центнер үбһэн абтана.

Тракторай косилкануудай таршаганалдаха элеэр дуулдана. Хурса хайшада отолуулан үндэр ногоон аятайханаар жэрбын унана. Үбһэшэдэй энэ звеное милициин хүдэлмэрилэгшэ Михаил Иванович Иванов хүтэлбэрилнэ. Энэ хүмнай нажар бүхэндэ, амаралтынгаа үедэ ажахыда ерэжэ туһалдаг юм. Мүнөө энэ звенодо тракторай хоёр косилка, хоёр тармуур, волокуша, үбһэ һүрилдэг түхеэрэлгэ хүдэлнэ. Механизаторнууд В. И. Парфенов, В. К. Овчинников үдэр бүриингөө нормо ходо үлүүлэн дүүргэнэ.

Иигэжэ Ивалгын туршалга-үйлэдбэриин ажахын 1-дэхи отделениин хүдэлмэришэд малдаа бардам тэжээл бэлдэхын түлөө оролдожо ябана ха юм.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Луговод Д. Г. Раднаев. 2. Үбһэн сабшагдана. 3. Һүрилэлгэ түлэг дундаа.

С. ЦЫДЫПОВ.

ТАБАН ЖЭЛЭЙ ТҮРҮҮШҮҮЛ

ДАРХАНАЙ ЦЫРЕН

Сэхынь хэлэбэл, буряад хүмнай хуулита нэрынгээ хажуугаа заабол нэгэ дахуул нэрэтэй байхаяа һанадаг гээшэ. Шара Дамба, Владимир Халзан, Бааһата, Ямаан Даша, Хүршэнэ Бата гэхэ мэтэ, мүн бүришье һонин нэрэтэй хүнүүдые би Буряад оронойнгоо олохон нютагта ушарһан байнаб. Эдэнэр нютаг соогоо энэ хоёрдохи нэрээрээл алдаршаһан байдаг. Мүнөө миниишье хөөрэхэеэ һанагша хүн Хэжэнгын түхэреэн соо Дарханай Цырен гэжэ нэршэһэн.

Цырэнэй эсэгэ Санжижап гэжэ нэрэтэй байгаа. Тэрэ үни наһа баранхай. Гэбэшье Чимит-Доржо Цырен хоёр хүбүүдынь нэрынь нэрлүүлжэ ябана. Эдэмнай Худанайнгаа совхоздо нилээд мэдээжэ хүнүүд: Чимит-Доржо тракторно-таряан ажалай бригадын бригадир, Цырен — механизатор.

Зоной нюдэн хурса, хүнэй тамирые, ажалша бэрхые адаглаад лэ, сэгнээд лэ байха. Цырен эсэгэдээ адли хара ажалда гайгүй бэрхэ, гартаа дүйтэй, түмэршье, модоншье байг — дархалаад лэ хаядаг хүбүүн байгаа. Тиимэһээл тэрэ бүри хара багаһаа Дарханай Цырен гэжэ нэршээ. Иихэдээ Дунда-Худанай хүн зон Санжижап дарханай нэрые мүн лэ мүнхэлөө ха юм. Арад зонойнгоо дунда дархаараа алдаршаһан, мэдээжэ болоһон, туһатай ябаһан хадань тэрэниинь хүндэлжэ, өөрыень һажааһан хүбүүндэнь «Дарханай» гэһэн нэрэ үгэжэ, нютаг зонойнгоо дунда мүнхэлөө.

Харин Чимит-Доржо Цыренэй ахаяшье һаа, «Дарханай» гүүлээгүй, хуулита нэрээрээ алдаршанхай. Тэрэ дүүдээ адли дархан бэшэ, харин ажалша, хүн зониие ажалда ударидахадаа бэрхэ байгаа. Чимит-Доржо Санжижапов Дунда-Худанай залуу үеын хүбүүд, басагадай мэдээ орохын бригадираар ажалладаг, Худанай совхозой хүтэлбэрилэгшэдэй нэгэн. Иимэ болохолоороо Санжижап дарханһаа — өөрынгөө эсэгэһээ — нэгэ бага ондоо байгаа хаш, тиимэһээ «Дарханай» гэжэ нэршээгүй янзатай.

Цырен...

Үндэршэг бэетэй, шүрбэһэлиг, наранда гуулин улаан үнгэ орошоһон дүшөөд наһанай хүн. Харасань долонгир, гэбэшье мэхэтэйхэнээр энеэбхилһэн нюурынь ухаатай. Минии уулзаха гэжэ ажалдань ошоходомни уһа бүлэдэг машинаяа гансаараа хүдэлгэжэ байгаа һэн. Хажуудамни ябаһан Цыбик Гармаев — пенсионер үбгэжөөл — тэрэниие харахадаа иигэжэ хөөрэбэ: «Дарханхай гээшэшни нимэл хүн юм һэн. Би һайн мэдэхэби. Ямар нэгэ юумэ һанаал һаа, тэрэнээ хэһэн лэ байха. Энэ Цырен сабшалан гандаа, мал ангаба гэжэ зоной үшөө гүйлдөөдүй байхада Худанай эрьедэ ерэнхэй юумэ, бүлүүр хэхэмни гэжэ түмэр түдэгэ талхижа байгаа юм. Тиихэдэшни шадалтай зон таряанда, олзотой ажалда ябаа ха юм. Энэш юрэдөөл нилээд гарзада унаһан байха. Теэд мүнөө халаа амиды бурхамнай болоод байнал даа. Хүн амитангүй — бүлта баярые хүргэгшэбди. Иимэ юумэ хээгүй байһан һаань, юрэдөө Сагаан-Нуурай энэ олон хони мал яаһаншье байха юм һааб. Бэрхэхэн, юрэдөө үзэгдөөгүй гэхэдэ алдуу болохогүй, гайхалтайл ган болобо даа...»

Энэмнэй үдэ боложо байһан үе һэн. Наранай элшэ гал шэнги халуун, Худанай эрьеын элһэнһээ байха холынь добо газарнууд халуун бурма дээгүүр ябаһан шэнги шатама, ногооной набшаһад шарланхай, хуһанай набшаһад хумиранхай. Совхозой контородо энэ ган тухай, бэлшээри, сабшалан тухай хөөрэлдэхэдэмнай Дарханай Цырентэй ошожо уулзагты, хэжэ байһан ажалаарнь һонирхогты гээ һэн. Тиихэдэ ямар хэмжээ абажа, энэ гантай тэмсэжэ байһыемнай эли харахат гэһэн байгаа.

Цыренэй түхеэрэлгэдэ ерэхэдээ совхозой хүтэлбэрилэгшэд зүб хэлээ, малаа, сабшалангаа уһалхын хойноһоо олоороо оролдоо юм байна гэжэ ойлгоо һэмди. Цыбик Гармаев бидэндэ хэлэхэдээ, имагтал Цырен өөрөө эдэбхи гаргажа уһа бүлэдэг станци түхеэрээ гэжэ ойлгуулһан байгаа. Теэд Цыренээр бахархаһан хөөрүүшэг үбгэжөөлэй иигэжэ «дабһалхань» гайхалтайшье бэшэ, тииһээ тиитэрээ тэрэнэй үгэнүүд соо нэгэ үнэн юумэн бии. Ушар юуб гэхэдэ, бүлүүр түхеэрхэ, дархалха хүнүүд механизаторнуудай дунда Цыренһээ ондоо хүнүүд олдохошье һаа, олзотой ажалаа орхихо дурагүй дээрэһээ арсаһан, тарилгада ошоһон байна. Тиихэдэнь Цырен һайн дураараа үлөө. «Олзонь яяр лэ даа, сэхынь хэлэхэдэ, мүнөө зун мүртэй юумэ олоогүйб. Теэд яахабши, иимэ ган болоод байхадань аргагүй ха юм — шадаха юумэеэ хээ хүн бэзэб. Талаан боложо, бүлүүрни һайн юумэн болоо, уһа ёһотоор урадхуулна», — гэжэ тэрэ бидэнтэй хөөрэлдэн, тамхилжа һуухадаа хэлэнэ. Хажуудамнай түмэр рамада «ДТ» тракторай мотоор хангинана, тэрээндэ Цыренэй дархалан һуулгаһан бүлүүр урдажа ерэһэн Худанай уһые хомхойгоор һорожо абаад, эрье өөдэ абирһан бүдүүн соргоор туун, аяар Сагаан-Нуурай бэлшээри тээшэ элбэгээр ябуулна.

Сагаан-Нуур нилээд уужам талуу газартай, эндэ Худанай совхозой малай олонхинь — фермэнүүд, отаранууд, һубай үхэрэй гүүртэнүүд оршодог, нэгэ багахан һүрэг адуу моридшье бэлшэжэ ябана һэн. Тэдэ бултадаа хэдэн арбаад модоной газарта тарана. Ойро тойронхи багахан горхон, куур шалаагуудынь бултa хаташоод, бэрхэтэй сагай ерээд лэ байтар Цыренэй бүлүүр тодхогдоо юм. Тэрэнь хүдэлжэ эхилхэдээ, эдэ һубагуудые уһаар дүүргэжэ, Сагаан-Нуурай бэлшээри, сабшалангые гансата ами оруулаа.

Иимэ, Цырендэ адли, һүбэлгэн бэрхэ, шадамар, түбэһэншэ хүнүүд нютаг нютагуудта олдохол байха. Зониинь тэдэнээ магтажа, омогорхожо ябадаг, мүн нэрыень өөрынхеэрээ мүнхэлэн, алдар суута гаргадаг. Дунда худанайхин Цырен Санжижаповые «Бааһата», «Хүнгэн», «Наадаша» гэхэ мэтээр нэрлээгүй, харин Дарханай Цырен гэжэ хэлээ. Энэ нэрээ нүхэр Санжижапов дээрэ ургэн абажа ябадаг.

Бидэнэй тэрэл голойнгоо эрьеэ хөөрэлдэжэ һуутар Улааха-Аралай фермые даагша Даши-Дондок Жимбеев хүрэжэ ерэбэ. Тэрэ һанаагаа зобонги. Цырендэ шухала хэрэгтэй ерэһэн хэбэртэй.

— «Юун болооб?» — гэжэ нүхэрэйнгөө сэхэ һурахадань:

— «Нүхэр, малнай энэ уһалуурнимнай газарай ногоо ехэ муу эдидэг болоод байна. Миин шортоо. Энэ хооһон добоёол һахина Яахамнай гээшэб?» — гэбэ.

Эдэ хоёрой хөөрэлдөөнһөө бидэ Худан голой уһан татажа, саг ургэлжэ моло урадхуулагдажа байдаг дээрэһээнь, муухай болоо гэжэ ойлгоо һэмди.

Д. ЭРДЫНЕЕВ.

Хэжэнгэ.

...ДА ЖЭЛЭЙХИҺЭЭ ҮЛҮҮГЭЭР

...удтэ аймагай хүдөө ...ин газарнууд хон ...шыхан үхибүү хү- ...лэ харагдана. Бэ- ...гэн залуугүй, ажал ... хүн сабшалан дээ- ...Тиигэжэл жэл бүри

...элнай тад ондоотой ...омнай Ленин баг- ...нэрэтэй түрэтэйгөөр ...оролдожо байнал. ...ал хэрэг дээрээ ам- ...ые хүсэнэ бшуу.

... аймагай ажалша ...сагһаа хойшо үбһэ ...түргэнөөр хэгдэхэ ...тоолодог. Энэнь ...тэ гол түлэб алуу- ...рилэгдэдэг, таряа- ...бэз үбһэ ехээр бэ- ...гүйл һаа, үбэлдөө ...байһаниинь мэдээ- ...ые ойлгожо, ажахы- ...лан һайжаруулха ...дэг болонхой. Му- ...лан дээрээ түсэ- ...00 тонно наг шэб- байгаад, бүхыдөө тараажа, 748 гек- ...ээ. Мүн нилээд ехэ ...һоороо һайжаруу- ...найлгогдоһон, шулуу шохойһоо сэбэрлэгдэһэн байха юм. 800 гаран гектар сабшалан уһалагдаа.

Эдэ бүхы хүдэлмэри нилээд аша үрэтэй байба. Хабартаа хэды хүйтэн, хура бороогүй байгаашье һаа, һайжаруулагдаһан сабшалан дээрэ ногооной гараса һайн. Байгша ондо ниитынгээ адууһа малда үбһэ, набша намаа, силос бэлэдхэхэ түсэбөө дүүргэхэ арга боломжо бии гэжэ хэлэхээр.

Энэ жэл бүхыдөө 25.615 гектарай ногоо сабшажа, адагынь 218.500 центнер үбһэ хуряажа абахаар хараалагданхай. Мүн 22 мянга гаран тонно силос, 10 мянган центнер набша намаа бэлэдхэхэ байнабди. Хэрбээ ажахынууд бии байгаа арга боломжонуудаа дүүрэнээр хэрэглэжэ шадаа һаа, хараалһанайнгаа зэргээр тэжээл бэлэдхэжэ абахаар. Гол сабшалан дээрэһээ эды шэнээн үбһэ хуряагаагүйшье һаа, намаг газарай ногоо ехээр сабшажа абаха арга бии. Набша намаа хэдышье ехээр суглуулжа боломоор.

Тиимэһээ аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органууд тэжээл бэлэдхэхэ талаар бии байгаа арга боломжонуудаа бүрин хэрэглэхэ гэжэ эмхидхэлэй, политическэ ехэ хүдэлмэри ябуулна. Эгээн түрүүн намаг газарай, шугы бургааһан сооxи ногоон гар хажуураар сабшагдажа абтана. Нэгэн доро набша намаа суглуулагдана. Гол сабшалан дээрэ үбһэ ногоон машинаар хуряагдана.

Һүүлэй мэдээгээр аймагай колхоз, совхозуудай бүхы сабшалангай дүрбэнэйнь арайхан нэгэ хуби хуряагдаад байна. Яахадаа иимэ бага хуряагдааб гэхэдэ, түрүүшын үдэрнүүдтэ ногоон гол түлэб гар хажуураар сабшагдаһан байха юм. Тиин зарим ажахынууд, XXII партсъездын нэрэмжэтэ, «Красный Октябрь», Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд үбһэндөө нилээд оройтожо ороо. Мүнөө ажахы бүхэндэ энэ хүдэлмэри хурданаар ябажа байна.

Үбһэ тэжээл элбэгээр бэлэдхэхэ социалис мүрысөөндэ Санагын. Баян-Голой совхозууд түрүүлэнхэй. Санагын совхоз үбһэ хуряалгын түрүүшын 10—15 үдэртэ 5,5 мянган центнер үбһэ һүрилжэ абаа. Баян-Голой совхоз мүн лэ 5 мянга шахуу центнер үбһэтэй болонхой. Сабшалангайнь ургаса эдэ ажахынуудта гектарай 7—7,7 центнертэ хүрэбэ.

Дурсагдаһан хоёр совхоздо ногоо сабшаха үбһэ сомохо хоёрой хоорондо забһар байхагүй. Тиимэһээ үбһэниинь һайханаар хуряагдана.

Санагын совхоздо урдань сабшагдажа үзэгдөөгүй газарһаа үбһэн абтана. Жэшээнь, Хүбшэ гэжэ газарта 40 гектар, Сарланай эхиндэ 10 гектар сабшагдаа. Мүн урдань ойроо хүртөөгүй байһан Номтогол, Улаан-Болдог гэхэ мэтэ газарта ногоон түрүүшынхеэ хуряагдаба.

Үбһэ хуряагшадай дунда ажалай үльгэр жэшээ харуулагшад олон. «Коммунизмын зам» колхозой Буда Цыреновэй звено үдэр бүриингөө даабари һайн шанартайгаар дүүргэнэ. Энэ звеногойхид бүри июлиин эхеэр һүринүүдые жэрылгэжэ захалһан юм. Эдэнэр 170 гектарай ногоо сабшажа, 1360 центнер үбһэ һүрилхэ даабаритай.

Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой Дондок Ганжуровай звено мүн лэ түрүү зэргэдэ ябана. Түрүүшын 10 үдэртэ эдэнэр 174 центнер үбһэ һүрилжэ, нэгэ хони, 15 түхэриг мүнгэн шанда хүртөө.

Эдэ бүгэдын хажуугаар Захааминай колхоз, совхозууд малдаа аарса бэлдэжэ байна. Мүнөө 500 центнер аарса абтаа. Энэ ашаг үрэ ехэтэй тэжээл дүн хамтадаа 3 мянга гаран центнер бэлдэгдэхээр хараалагданхай. Зарим ажахынуудта аарса хэхэ тусхай цех түхеэрэгдэнхэй. Аарса лажа малда эдюулхэ дүй дүршэлтэй малшадшье олон.

Энэ жэлэй хүшэр сагта бүхы арга боломжонуудаа хэрэглэжэ, шадаал һаа, тэжээл элбэг хүрэхөөр бэлэдхэжэ абахые оролдоно. Ажалшан зоной энэ эдэбхи үүсхэлые колхоз, совхозуудай партийна организацинууд толгойлно. Тэжээл бэлэдхэлгэдэ ябаһан хүнүүдые эдеэ хоолоор хангаха, медицинскэ туһаламжа хүргэхэ, тэдэнэрэй культурна эрилтэнүүдые хангаха, худалдаа наймаае эмхидхэхэ талаар партиин райком, аймгүйсэдком зохихо хэмжээ абажа байна.

Үбһэ тэжээл һайн шанартайгаар бэлэдхэжэ, наринаар бүридхэхэ тушаа арадай хиналтын бүлэгүүд болон постнууд ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Сагай уларилай хэды бэрхэшээлтэй байгаашье һаа, урда жэлэйхиһээ үлүү һайнаар хүдэлжэ, ехэ тэжээл бэлэдхэхэ гээшэ аймагай колхоз, совхозуудай дайшалхы хэрэг.

Б. ЗОНХОЕВ.

АЖАЛАЙ СОХИСО ЭРШЭДЭНЭ

...д хөөрэлдэхэдөө, һая ...ган гасуур жэл бо- ...Хүйтэн харалган ха- ...харата дулаан зунай ...дэ, дуһал бороо- ...үн нараар шатааха, ...ые. уһалһан сабша- ...эй һайн ургуулаагүй. ...раажа байгаа. Үхэр ...уунда өөлэтэй тар- ...алдуу болохогүй. ...абарай хатуу сагта ...үбһэ тэжээл бэлдэжэ ...оз, совхозуудай зай- ...уялгэ болонхой. ...ажалшад набшаһа ...найхнһаа ехээр бэл- ...талаар Загарайн ...эй совхозой юу хэ- ...ай хаража үзэе.

...тийна организациин ...Дондитов эртэ үг- ...энэ шухала асуудал- ...хандууланхай бай- ...хараалагдажа бодом- ...өө хүсэндэнь оруулхые хүсэнэ. Зарим нэгэн үбһэндэ ябахаһаа арсаа. Ямар шалтагтайб? Зүб гү, буруу гү? Үшөө ямар аргаар хүнүүдые олоор хабаадуулхаб? Ямар үүсхэл оролдолго гаргабал таарамжатайб? Ганса энэ үглөөшье бэшэ, үбһэндэ ороһон түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, арга боломжоёо хүсэд дүүрэнээр хэрэглэхые оролдоо.

Нэн түрүүн намагтай, болдогтой газараа сабшажа абаха хэрэгтэй. Гэбэшье гар хажууршад үшөөл дуталлана. Совхоз хамта 3000 гектар сабшалангай газартай юм. Гэбэшье мүнөө жэлдэ сабшалангайнь уһалууриида ородоггүй 40 процент сабшахаар бэшэ. Гэбэшье элбэг дэлбэг үбһэ тэжээл бэлдэжэ абахын түлөө ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана. Гадна Дабаатын, Арьбажалай, Ацагадай, Добо-Хонхорой намаг болдогтой газарнуудта гар хажууршад олоороо һубарин оронхой.

Совхоз набшаһата тэжээл бэлэдхэлгээ үргэлжэлүүлжэл байһаар. Онохой-Шэбэрэй силос бэлэдхэлгын газарта хүрэжэ гарая. Эртэ үглөөнһөө эхилээд, үдэшэ орой болотор трактор, комбайнай абяан эндэ таһардаггүй. Ехэ гэгшын нүхэнэй эрмэг дээрэ комбайн хүдэлнэ. Хажуудань буулгагдаһан мүшэр набшанууд жэжэхэнээр хэршэгдэжэ, нүхэн руу бутаран унахадань, доронь байһан трактор тараажа, нягталан дарана. Комбайндань Игнат Соловьев, трактортань Анатолий Прокофьев хүдэлдэг юм. Хухалагдаһан набша намаагай хаташоогүйдэнь, ногоохон зандаа байхадань, силос болгожо абаха гээшэ тон харюусалгатай хэрэг ааб даа. Гурбан неделиин турша соо 300 тонно набша намаагаар силос бэлдэгдэв. Мүн тиихэдэ хуһанай, уляаһанай, бургааһанай 600 тонно набша намаа хухалагдажа, шэмэтэй ногоохон зандаа хатаагдажа үрдеэд байнхай.

Намагай арын сабшалан дээрэ хүдэлжэ байһан үбһэшэдтэ хүрэжэ ерэхэдэмнай, хахад үдэрһөө халта үнгэржэ байгаа һэн. Наран галаар хайраһандал шарана. Тиигэбэшье һаань, хажуураар хүнүүдэй үбһэ сабшахань, тээ саашань морин тармуурнуудай тармахань, хүнүүдэй бухал табихань, морин косилкын нэгэ жэгдээр таршаганан жиияханиь элихэн харагдажа, дуулдажа байгаа һэн. Гэрэй эзэн эхэнэрнүүд Дашима Содномова Аграфина Дагбаева хоёр жэлһээ жэлдэ совхоздоо туһалжа байдаг. Халууниие халуун гэнгүй, хажуураа барижа, хэнһээш түрүүн намагай үбһэ сабшахаяа гаралсаһаниинь һайшаалтай.

Баруун түглэ соо хэнэйшьеб хажуур сохихонь эли соностоно. Добо-Хонхорой бригадые даагша нүхэр Батуев иигэжэ тайлбарилаа һэн.

— Цыденжаб Цыбиковнай гээшэ даа. Залуушуулайнгаа хажуур сохино ёһотой. Манай эрхим луговодуудаймнай нэгэн. Ягаал һаа һайнаар, ехээр үбһэ абахаяа ото оролдожо ябадаг.

Хубсаһаяа тайлажа, бургааһанда үлгэжэрхиһэн хэдэн залуу хүбүүд, басагад хүхюу зугаатайгаар хоорондоо юушьеб хөөрэлдэнэ, шанга шангаар энеэлдэнэ. Тэдэнэр үглөөнһөө хойшо нилээхэн ехэ талмай сабшаа. Түглэ бургааһан соо хажуур далайжа сабшахань бэрхэшээлтэй ааб даа. Тиигэбэшье залуушуул ямар юумэнһээ түдэгэсэхэ һэм, сабшаһан газарынь сэбэр. Дашижаб Базарсадаев совхоздоо жэлһээ жэлдэ хүдэлдэг. Хамаг хүндэ хүдэлмэридэнь ябалсадаг Шог гаргажа, һуугша нүхэдөө эльгэ хатаана. Дүү басаган Цырен-Дэмидынь Улаан-Үдэ городой багшанарай училищада һуража байһанаа, зунайнгаа амаралтада ерээд, үбһэ сабшалгын эхилэмсээр хажуур барижа, шугы түглэ соо ургаһан үбһэ түнхин сабшалсахаяа гараа һэн. Эгэшэ дүү Цыбигонтон эндэ [illegible] хүдэлдэг. Ринчин-Ханда 10 класс дүүргэээд, совхоздоо үлэжэ хүдэлхэ дураяа мэдүүлээ һэн. Цырен-Дулма эгэшэнь Сэлэнгын медицинскэ училищада һуралсажа байһанаа ерээд, совхоздоо туһалхаяа гараа.

Хажуур сохигшо нүхэр Цыбиков түрүүшынхеэ гартаа хажуур барижа, сабшахаяа гараһан Ринчин-Хандые һургаа.

— Газаахи үбһэеэ бага сага сабшадаг һэм. Харин мүнөө бүри һуража байнаб.—гэжэ хүдэлмэриин онол аргые ойлгожо, дүршэжэ байһан Ринчин-Ханда хөөрэнэ.

Тээ саанахана үбһэшэдэй үшөө хоёр бригада хүдэлнэ. Нүхэр Батоовай даадаг бригадынхид ирагар олон бухалнуудые бодхоонхой. Табан үдэрэй туршада нилээдгүй ехэ талмайн ногоо унагаажа үрдеэд, хатаһан үбһөө тармажа, бухал болгожо байна бшуу.

Хара мориноойнгоо хатар соо гэзэгэн хог тармажа ябаһан эдирхэн хүбүүнэй урдаһаа ошоходомнай, моринойнгоо ама татажа, һандали дээрээ хэсылдин һууба. Юрий Житихян энэ жэл долоон класс дүүргээд, Эрхирэгэй совхозой хоёрдохи отделениидэ хүдэлхэеэ ерээ. Урдань жэл бүхэндэ бухал шэрэдэг аад, харин мүнөө жэл түрүүшынхеэ морин тармуурта һууһандаа баяртай.

— Халаанайнгаа даабариие дүүргэдэгби. Һайнаар хүдэлхые оролдоноб.—гэжэ үсөөхэн үгөөр харюусаад, мориёо сохижо, хог суглуулжа ороно.

Хоёрдохи бригадада хамта арбан хүн хүдэлдэг. Морин косилкашан Виля Балганский үбһэндэ ороһон үдэрһөө эхилжэ, яһала һайнаар хүдэлжэ байнхай.

Үбһэндэ ороһон түрүүшын үдэрһөө эхилжэ, Загарайн аймагай Эрхирэгэй совхозой сабшалан дээрэ ажалай сохисо таһалдангүй, үдэр ерэхэ тума эршэдэн шангадажа байнхай.

Ц. ХАМАЕВ,
манай корр.

Алдарта ойн хүндэлэлдэ

ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМААР

Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын механическа заводой хүдэлмэришэдтэй хамта шудхалгын цех ошобобди. Цех халаал цех. Эндэ шудхалаа хэгдэнэ гэжэ абаһаар лэ обёорхоор. Газ, тооһоной үнэр. Шудхалаа хэгшэдэй ажал хүнгэдхэхэ, таарамжатай эрхэ байдал цех соо байгуулха талаар ехэ хүдэлмэриин хэгдэбэшье, эндэхи агаар өөрын илгаатай байһаар.

«Шудхалаа хэдэг цех соо халуун зүрхэтэйшүүл ажалладаг» гэжэ цехэй начальник Александр Иннокентьевич Ульяновай хэлэһэн үгэ эндэ орохотойм сасуу һанагтаадхиба. Үнэхөөрөө ажалдаа абьяастай хүнүүд эндэ ажаллана. Залхуу хүнэй хэхэ юумэшье олдохогүй хэбэртэй.

Ажалай ленинскэ вахтада жагсаһан шудхалаашад жэлэй үнгэрһэн зургаа һарын туршада 40 мянган автопоилка бүтээжэ, түсэбөө үлүүлэн дүүргэһэн юм. Коммунис ажалай 12 ударник, коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэдэ хүртэһэн хоёр бригада болого ажалаараа хүндэтэ нэрэ зэргэеэ харюулжа байнхай. Табан жэлэй даабаринс болзорһоонь холо урид дүүргэһэн хүдэлмэришэд Д. Б. Дамбаева, З. Д. Николаева, түсэбөө дүүргүүтэй болгоһон ваграншик И. И. Герасимов, хэб хэгшэ Т. Н. Максимова болон бусад түрүүшүүл ажалай ленинскэ вахтын үедэ эршэмтэй ажалаараа шалгарна.

Шудхалтын цех соохи хүшэр хүдэлмэри дүүһан оньһожоруулагданхай. Эндэ хэгдэһэн шудхалаа заводой бусад цехүүдтэ хүргэгдэжэ, продукци бүтээлгэдэ хэрэглэгдэдэг. Цехэй коллектив шудхалаатай шанарай түлөө шангаар тэмсэнэ.

Шудхалаа хэхэ бэлэдхэлһээ эхилээд саашанхи бүхы ажал ходо шалгагдажа байдаг. Бригада бүхэнэй уялга тодорхойлогдонхой.

Заводой бүхы цехүүдэй коллективүүд В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойн хүндэлэлдэ зорюулагдаһан социалис уялгаяа дүүргэхэ гэжэ оролдоно. Бэлэдхэлэй цехэй хүдэлмэришэд 300 тонно металл һара бүхэндэ бэлэдэг. Залуу инженер Леонид Новиковой хүтэлбэрилдэг тус цехэй хүдэлмэришэд техническэ дэбжэлтэ түйлаха, үйлэдбэрилөө шэнэ онол арга нэбтэрүүлхэ асуудалда горитой анхахал хандуулна. Хабтагар булад отолхо автомат һаяар ашаглалгада тушаагдахань. Михаил Парашютинский, Сергей Круглов—залуу хүдэлмэришэд. Мэргэжэлдээ һайнаар дүршэһэн эдэ хоёрто һаяхан коммунис ажалай ударнигай нэрэ зэргэ олгогдобо.

Үнинэй хүдэлмэришэдэй нэгэн И. Я. Кулаков заводто хорин табан жэлэй туршада ажаллана. Иннокентий Яковлевич дээдэ гарай токаршэгжа инструментальна цех соо үнинһөө суурхадаг. Тэрэ өөрынгөө хүдэлдэг станогые нарин нягтаар шудаланхай, эгээл харюусалгатай даабари дүүргэнэ, продукциия өөрынгөө тамгаар тушаадаг болоһоор үнинэй. Одоол һэшхэлэйнгээ захиралтаар хүдэлдэг хүн. Цехтэ ажаллахаар ерэһэн залуу хүдэлмэришэд тэрэнһээ жэшээ абадаг, дүй дүршэлыень халан абалсадаг. Слесарь-инструментальщик Ф. Н. Латыпов мүн лэ хүндэтэй хүдэлмэришэн. Тэрэ абаһан уялгаяа болото дээрэнь бэелүүлжэ, даабаряа үлүүлэн дүүргэдэг, һайн шанартай продукци бүтээдэг.

Механическа цех—заводой гол үйлэдбэринүүдэй нэгэн. Эндэ мүн лэ эбтэй эетэй коллектив хүдэлнэ гэжэ ойлгохоор. Цехэй начальник Виктор Семенович Стрижов коллективэй ажал хэрэгтэй бэлэнэрые танилсуулна. Цех түсэбөө, абаһан уялгаяа дүүргэжэ байнхай. Цехэй коллектив даабаряа һара бүхэндэ дүүргэдэг, һайн шанартай продукци бүтээдэг. Залуу хүдэлмэришэд, комсомолой гэшүүд Георгий Селякин, Федор Сабиров, Виктор Никитин, Александр Ричихин нэгэ доро 2—3 станогто ажаллана. Эрхим һайнаар ажаллахынгаа хажуугаар хүдэлмэришэн залуушуулай үдэшын һургуулида амжалтатайгаар һуралсана.

Сэлэн-Дүүмын заһабарилгын механическа завод хүгжэлтын орёо замда гаража байнхай. Урдань модо хюрөөдэдэг станогуудые бүтээжэ байтараа тад ондоо продукци үйлэдбэрилэн гаргаха даабари абаһан байгаа. Үйлэдбэреэ шэнэдхэн хубилгаха, шэнэ технологи шудалха, хүдэлмэришэдые бэлдэхэ гэхэ мэтэ асуудал бултадаа шухала, тэдэниие шиидхэхын тула нилээд оролдолго гаргаха хэрэгтэй болоһон юм. Шэнэ продукци — нүүдэл вагонуудые заводой бүтээжэ эхилһэнһээнь хойшо оройдоо гурбан жэл үнгэрбэ. Гэбэшье вагонно цехэй энэ продукци оронойнгоо олон область, хизаарнуудта эльгээгдэдэг болоо.

Нүүдэл вагонууд хадаа мүнөө заводой бүтээн гаргадаг гол продукци болонхой. Цехэй хүдэлмэришэд ажалай ленинскэ вахтада жагсажа, габшагайгаар ажаллажа байна. Вагон хабсаргагшад Василий Сычев, Цырен Чагдуров, вагонуудые шэрдэгшэ Надежда Будаева болон бусад даабаряа үдэр бүхэндэ 120—130 процент хүргэдэг болоо. Залуушуул Вася Демухамедов, Ваня Дугаров ахамад нүхэдһөө жэшээ абан, эршэмтэй ажалаараа суурхажа ябана. Мастернууд Зоя Колыбанова, Алексей Косоруков участогуудай ажал зүбөөр эмхидхэжэ, хүдэлмэришэдтэ ехэ туһаламжа хүргэдэг.

Заводой цех, участок бүхэнэй ажалтай танилсаабди. Даабаряа гү, али абаһан социалис уялгала дүүргэдэггүй ушар эндэ дайралдаагүй. Цех, участогууд үйлэдбэриин даабари амжалтатайгаар дүүргэнэ. Тиимэһээ завод бүхы дээрээ хахад жэлэй түсэбые үлүүлэн дүүргээ. Даабариһаа гадуур 20 нүүдэл полевой вагон, 20 гаран лесорама бүтээгдээ.

Нёдондо жэлэй энэ үеынхитэй сасуулхада, продукциин өөрынь үнэ сэн яһала ехээр хямдаруулагдаһан байна. Нёдондо жэлэй энэ үедэ 1348 мянган түхэригэй продукци худалдагдаһан байбал, энэ оной түрүүшын хахадай туршада 1354 мянган түхэригэй продукци худалдаанда үгтөө.

Хүдэлмэришэд, инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэд, алба хаагшад ажалай ленинскэ вахтада жагсанхай. Бүгэдэ арадай энэ социалис мүрысөөндэ оролсоходоо, заводой коллектив арга боломжоёо хаража үзэһэн, шиидхэхэ зорилгоёо тодорхойлһон юм. Продукци бүтээхэ жэлэй түсэбые декабриин 28 болотор дүүргэхэ, даабариһаа гадуур 25 вагон, 60 лесорама бүтээхэ, продукци худалдалгые нёдондо жэлэйхиһээ 3 процентээр дээшэлүүлхэ гэжэ тэдэнэр хараалаа. Мүн ажалай бүтээсэ 5 процентээр дээшэлүүлэгдэхэ юм. Шэнэ техникэ, түрүү технологи нэбтэрүүлһэнэй ашаар 41,5 мянган түхэригэй арьбалалта хэгдэхэ гэжэ багсаагдана.

Коллективэй абаһан уялгаяа болото дээрэнь бэелүүлжэ байһые жэлэй түрүүшын хахадай үрэ дүн гэршэлнэ. Заводой коллектив түсэблэлгын болон экономическа урмашуулгын шэнэ гуримда ороод, гүрэндөө олзо доход оруулжа байнхай. Тиихэтэй хамта ажалай бүтээсэ дээшэлүүлнэ, ехэ продукци худалдадаг болоо. Ажалай ленинскэ вахтада жагсаһан коллектив хэлэһэн үгэдөө хүрэмөөр ажаллана.

Н. БАДМАЕВ.

ТҮНХЭНЬӨӨ МЭДЭЭС…

ЭДЭБХИТЭДЭЙ ЗҮБЛӨӨН

КПСС-эй Түнхэнэй райкомдо колхоз болон совхозуудай, аймагай промышленна предприяти болон эмхи зургаануудай хүтэлбэрилэгшэдэй, партийна организациин секретарьнарай зүблөөн боложо, аймаг соо үбһэ тэжээл бэлдэлгын ябаса тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэбэ.

Энэ асуудалаар аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник В. Д. Серебренников зүблөөндэ хабаадагшадта дэлгэрэнгыгээр мэдээсэбэ.

Тус асуудал зүбшэн хэлсэлгэдэ колхозуудай түрүүлэгшэнэр С. Л. Полхонов, Ю. Н. Седов, Е. Ш. Гулгонов, совхозуудай директорнууд А. С. Ошоров, А. Н. Шагдуров болон бусад хабаадалсаба.

Эдэ үдэрнүүдтэ аймагай колхоз, совхозуудаар силос даралга эхилбэ.

«ВОСТОЧНЫЕ САЯНЫ» КОЛХОЗ ТҮРҮҮ ҺУУРИДА ГАРАБА

Колхозой һаалишад һү һааха хахад жэлэйнгээ түсэб, уялгануудые холо үлүүлэн дүүргэжэ, аймаг соогоо түрүү һуурида гараһан байна. Тиигэжэ энэ колхоздо КПСС-эй райкомой, аймсоведэй гүйсэдкомой дамжуулгын Улаан туг барюулагдаба.

Тиихэдэ эн… фермын һаалишад… ва жэлэй эхин… бүриһөө 1141… колхоз соогоо 1-… гоо хоёрдохи һ… магай Хүндэлэл… шэгдэбэ.

Тэрэшэлэн ко… ишье һайнаар хү… дэ, Табалангуудай… шан С-Х. Амбае… лаажа байһан… шэгнүүрые тус б… 969 граммаар н…

КОММУНИСТНУ…

Хуурай-Һубагай… коммунистнуудай… ложо, Москвада… мунис болон… партинуудай ула… лөөнэй дүнгүүд…

КПСС-эй рай… ба агитациин… Д. Г. Шаглаев… элидхэл хэбэ.

Үгэ хэлэһэн… коммунист, му… Ж. Ж. Цыденов,… лэгшэ С. Л. Пол… бухгалтер М. Н.… лон бусад зүблө… һайшаажа, энэ з… даһан КПСС-эй… ажал ябуулгые… жэжэ байһанаа…

Б.…

АНХАРАЛ ХАНДУУЛАГДАНА

Мүнөө үеын байдалда политическэ мэдээсэл хэзээ хэзээнэйхиһээ гүнзэгы удха шанартай болоно.

Тиимэһээ мэдээсэл һайжаруулха хэрэг хаа хаанагүй үргэн дэлисэтэйгээр ябуулагдажа байнхай.

Зэдын аймагта энэ талаар мүн лэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулагдана.

Һаяхан эндэ политинформаторнуудай ээлжээтэ семинар үнгэрбэ. Райкомой секретарь нүхэр Потепалов элидхэл хэхэдээ, үзэл сурталай хүдэлмэриин гол зорилгонууд тухай хөөрэжэ үгөө.

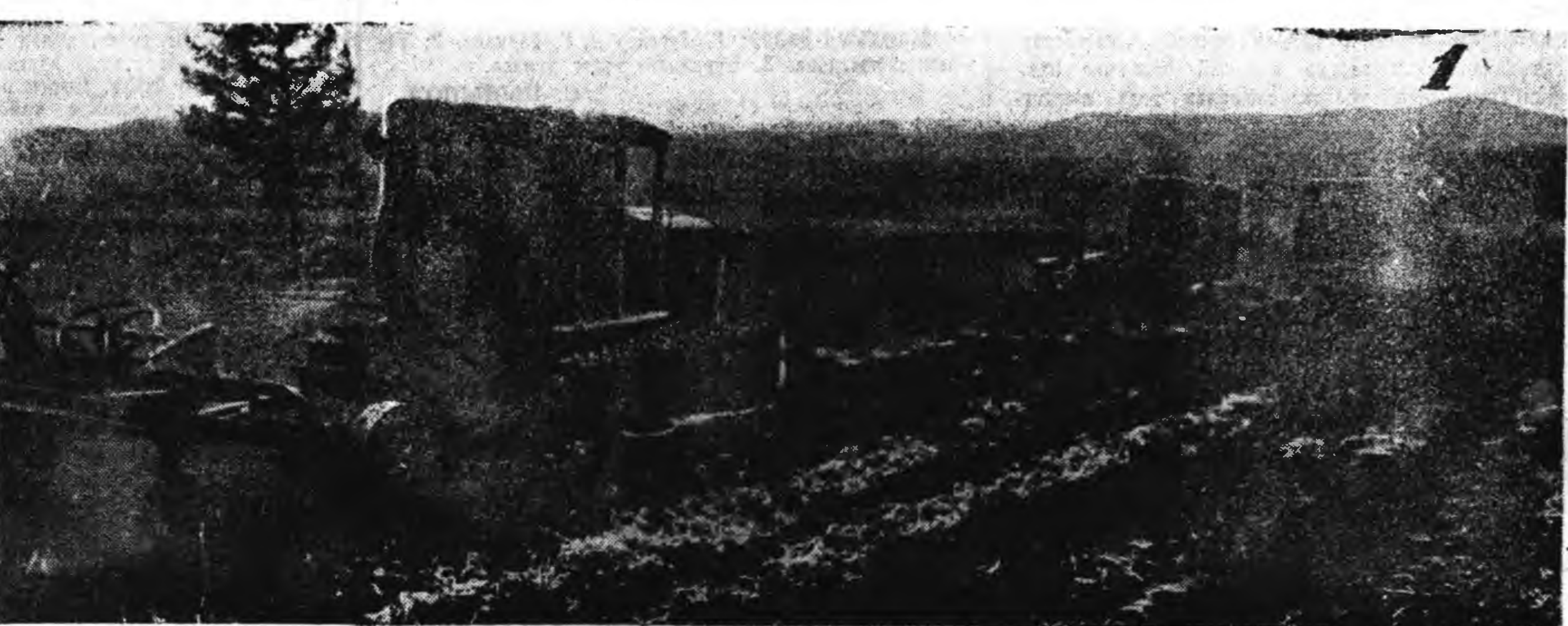
Политическэ гэгээрэлэй кабинедэй дэргэдэхи методическа совет аймагайнгаа политинформаторнуудта туһатай зүбшэл, заабари хэлэжэ үгэхэһөө гадна, мүн тусхай номуудые дурадхаһан байна. Урда жэлнүүдэйхидэ орходоо, партийно-политическэ мэдээсэл нилээд һайжараа гэжэ мүн лэ тэмдэглэгдээ.

Аймагай «Мир» колхоздо (парткомой секретарь Ц. Ц. Субанов), Торини совхоздо (парткомой секретарь С. Д. Григорьев) политинформаторнуудай хүдэлмэри илангаа һайнаар эмхидхэгдэнхэй. Эндэхи политинформаторнууд ажалшадтай саг үргэлжэ хөөрэлдэжэ, тэдэнэртэ һүүлэй һонин дуулгажа байдаг.

Аймагай бүхы ажахынуудта политинформаторнуудай бүлэгүүд шэнэдхэгдэжэ, эдэбхитэй коммунистнууд, бэлиг шадабаряа харууһан түрүү ажалшад энэ шухала үүргэ дүүргэжэ байхаар томилогдонхой.

Зэдэ станциин хүдэлмэрилэгшэ А. М. Николаев, аймагай гүйсэдкомой хүдэлмэрилэгшэ Н. Ц. Очиров, модо урадхуулгын пунктын хүдэлмэришэн А. И. Трутнев болон бусад шадамар бэрхэ политинформаторнууд гэжэ тоологдоно.

И. САМБУЕВ.
КПСС-эй Зэдын райкомой политическэ гэгээрэлэй кабинедые даагша.

ШЭНЭ ГАЗАР АШАГЛАГДАНА

Спиридон Климович Варфоломеев яахадаа лугомелиоративна отрядые даагшаар томилогдоо юм, бү мэдэе. Энэ отрядай трактористнуудай байрладаг станда хүрэжэ ерэхэдэмнай, тэдэнэр энэ тэрэ юумэн дутуу, бэрхэшээлнүүд олон гэжэ байтаад маанадтай ерэһэн Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой агрономо Савелий Евсеевич Брылевой урдаһаа дарья габилдаба. Теэд С. К. Варфоломеев юушье дуугараагүй, миил шагнаад үнгэрөө. Али агроном юу хэлэгшэ зааб гэжэ хүлеэгээ гү? Һүүлэй һүүлдэ агрономой хэлээшэ зүб байжа, энэ жэлэй бэрхэшээлнүүдые дабан гараха зуураа, холын хараата хэрэгүүдые шиидхэхэ шухала байгаа бшуу.

Имагтал эдэ механизаторнууд байгша ондо шэнэ газар ашаглаха, намаг хатааха даабаритай байна бшуу. Ган гасуур болоходо гараа дэлгээд һууха бэшэ, харин ямаршье сагта ургаса абаха хэмжээнүүдые бэелүүлхэ хэрэгтэй.

Хэды олон бэрхэшээлнүүдэй ушараашье һаа, тус колхоз энэ жэл 200 гектар шэнэ газар ашаглаад байна. Юуб гэхэдэ, ой модо сэбэрлэһэн газарта модоной үндэһэн үлэжэ, плуг саг үргэлжэ эбдэрнэ. Тракторист бүхэли үдэртөө хүдэлхэдөө арай шамай нэгэ хэды тойроод лэ үнгэрхэ. Эдэ бүхы бэрхэшээлнүүдые дабан гарахын тула отрядай зонло ушар удхыень ойлгуулха хэрэгтэй ха юм. Мүнөө тэдэнэр урматай зоригтойгоор шэнэ газар ашаглана.

Колхозой луговодуудта хүрэжэ ерэхэдэ, мүн лэ һанаагаа зобожо ябаһан юумэн тухайгаа хөөрэнэд. Зүгөөр тэдэнэр трактористнуудта орходоо нилээд дарүү зон байба. Үһалуури тухай хэлэхэдээ, тэдэнэр угаа боломжотой зохид дурадхалнуудые оруулна. Эндэ луговодоор 10 гаран жэлдэ ябажа байһан Наум Леонтьевич Иванов өөрынгөө һанамжануудые хэлэнэ:

— Лугомелиоративна отрядай хэхэ юумэниинь ехэ. Эдэнэр сабшалан руу шэнэ һубаг, ханааб татана. Тиихэдээ хаалта, боолто барижа, үһыень дээшэнь ургажэ үгэхэ хэрэг гарана.

Бутуута гэжэ газарта 60 гектар сабшалан ундалуулхын тула 1,5 километр ута ханааб татаха болоно. Шулуутада 150 гектар сабшалан үһалхын тула 3 километр утатай ханааб хэрэгтэй. Мүн иимэ хүдэлмэри Захариха гэжэ газарта хэхэ болоно. Юрэдөө шүгы бүргааһа сэбэрлэнгүй, ханааб татангүй ашаглахаар газар эндэ байхагүй.

Шэнэ ханааб соогуур үһанай урдажа байхые хараха гэбэл, дэгнүүд дээгүүр һурэжэ ябажа хүрэхэ болоно. Теэд тэрэ һубаг ханаабынь түрүүшын буралдаадал алли үзэгдэнэ. Плугай ябажа үнгэрһэнэй һүүлээр тэрэниие үшөө хүрзөөр сэбэрлэхэ хэрэгтэй. Энэмнай тон хүндэ хүдэлмэри. Зоригтой, хэжэ байһан ажалайнгаа ушар удхые ойлгожо ябаһан лэ хүнүүд тэрэнэй захада гараха байна. Урда жэлнүүдтэ иигэжэ ашаглаһан шэнэ газар дээрэһээ гектарай 20 центнер хүрэтэр үбһэ ногоон хуряагдадаг һэн.

Ямаршье ган гасуур жэлдэ колхозой ниитынгээ малда хүсэд хүрэхөөр үбһэ тэжээл абадаг байхынь тула лугомелиоративна отряд оролдохо уялгатай. Иимэл ехэ ажал хэхэ, бэрхэшээлнүүдэй олон дээрэһээ дүй дүршэл… Варфоломеевые отряд… гаар һунгаа гэжэ ой…

— Ши, Евсеевич,… тухай һанаагаа б… вэршни яажашье һа… хабди,—гээд, нүхэр… агрономой ябаха до… тайгаар дуугараа һэ…

Отрядые даагшын… хаар лэ байгаа. Т… хүтэлбэрилэгшэдэй… хүлеэгээд һуудаг… өөһэдынгөө хүсые з… лэхые оролдодог зан…

Е. ЗА…
Мухар-Шэбэр

ЗУРАГУУД ДЭЭР… нэ газар ашаглагда… хозой лугомелиора… дай бригадир С. К.… меев агроном С. Е.… хөөрэлдэжэ байна.… ахалагша луговод… нов шэнэ газар дээ…

АВТОРА…

ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

Гидрогенератор болзорһоо урид эльгээгдэбэ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Красноярск ГЭС-тэ хабсаргагдаха хахад миллион киловатт хүсэтэй арбадахи гидрогенераторай һүүлшын детальнуудые «Электросила» гэжэ фирмэ болзорһоо хоёр һара урид бүтээжэ дүүргэбэ.

КПСС-эй XXII съездын нэрэмжэтэ металлическа завод Красноярска 10-дахи турбинын мөөр «Лодьма» гэжэ лихтер дээрэ һаяхан ашаа. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй хүндэлэлдэ зорюулһан шухала уялгаяа Ленинградай электромашина бүтээгшэд амжалтатайгаар дүүргэбэ.

Дэлхэйн энергетикэдэ урда тээнь байгаагүй мантан томо машинануудые Красноярска ГЭС-эй барилгашад ба хабсаргагшадта эльгээжэ, Ленинэй ойн баярай үдэр хүрэтэр 5 миллион киловатт хүсэтэй арбан агрегат ашаглалтада оруулха арга олгоо.

Шэнэ завод

Латвиин Елгава хотодо автомобиль бүтээдэг шэнэ завод баригдахань. Мүнөө Ригэдэ бүтээгдэдэг багахан автобусууд эндэ гаргагдадаг болохо юм.

Лиелупа мүрэнэй баруун эрьедэ шэнэ предприяти бодхоогдохоор хараалагдана. Бүхы цехүүдынь шэнэ техникээр хангагдаха. Елгавска заводой хүдэлмэрилэгшэд жэл бүри 12,5 мянган багахан автобусуудые бүтээн гаргадаг болохо байна.

Илья Репинэй зурагуудай выставкэ

ЛЕНИНГРАД. (ТАСС). Ородой музей соо һаяхан нээгдэһэн выставкэдэ суута уран зураашан И. Е. Репинэй эгээл үнэтэй сэнтэй графическа бүтээлнүүд — табин зураг ба акварельнүүд табигдаа. Уран зурагай гайхамшаг зохёолнуудые бүтээхын тула И. Е. Репинэй ямар зам дабажа гараһыень хараха арга эдэ зурагууд олгоно. Уран зурагай академиие дүүргэгшэ Илья Репинэй «Иаирай басаганай амидыралта» гэһэн, ехэ алтан медальда хүртэһэн зурагай хайшан гэжэ бүтээгдэһые хэдэ хэмэн түһөөлбэринүүд гэршэлнэ. Тэрэнтэйнь зэргэлээд «Волго дээрэхи бурлаагууд», «Турциин султанда запорожецууд бэшэг бэшэнэ», «Хүлеэгээгүй» гэһэн зурагуудай эскизүүд стендүүд дээрэнь бии.

Алдарта уран зураашын түрэһөөр 125 жэлэй ойдо зорюулагдаһан баяр ёһолол Ленинградтахи ородой музейдэ нээгдээшэ выставкээр эхилээ.

Трактор—бэлэг

ХАБАРОВСК. (ТАСС). Галина Бабкина һаяхан «Беларусь» трактор бэлэгтэй Дубовое гэжэ түрэлхи тосхондоо бусажа ерэбэ. Тракторай кабина дээрэ иигэжэ һиилэн бэшээтэй. «Хизаарай механизаторнууд—газар хахалагшадай 1969 оной мүрысөөгөөр илагшада». Галина даабарита газараа хани басагадһаа түргэнөөр, шанар һайнтайгаар хахалаа бшуу.

Галина Бабкина һаяшаг лэ тракторист болоһон юм. Үнгэрэгшэ жэлэй үбэл механизаторнуудай курса дүүргэһэн. Энээнһээ урид складта хүдэлдэг байгаа. Галина нүхэрэйнгөө туһаламжаар мэргэжэлээ һэлгэһэн байна. Геннадинь—Надеждинскэ совхозой эрхим механизаторнуудай нэгэн. Трактор жолоодохо мэргэжэлдэ һамгаяа һургаа.

Литовско совхозой нэгэдэхи классай тракторист Валерий Угрюмов өөрынгөө нэрэ дээрэ мүн лэ ДТ-75 трактор абаа.

Хабаровск хизаарай таряашан залуушуулай мүрысөөндэ илагшад ВЛКСМ-эй ЦК-гай дурасхаалай значогуудаар, комсомолой крайкомой хүндэлэлэй грамотануудаар шагнагдаа. Тэрэшэлэн Галина Бабкинада хоёрдохи классай мэргэжэл олгогдоо, санаторидо амарха түлөөһэгүй путёвко барюулагдаа.

Шэнээр бүтээн гаргагдаһан «Т-150» түхэлэй трактор хадаа совет трактор бүт… түйлалтануудай нэгэн болоно. Энэ трактор 150 моринной хүсэтэй юм. Энэ машина … километр ябажа шадаха.

Тракторай кабина соо тооһон, газ, шууяан орожо шадахагүй. Үбэлэй сагта каби… лагдана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «Т-150» трактор.

АПН

НЭРЭ ХҮНДЭЕЭ ДЭЭРЭ ҮРГЭН...

...оца Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театрай июнь һарада Моск... ...строльдо ошоһон тухай тус хуудаһанда хэлэгдэнэ. ...атрай нэгэ бүлэг мүнөө Хальмагай АССР-эй хүдөө нютагуу... зүжэгүүдые табижа байна.

...АДТАА БАЯР АСАРҺАН НАҺАН

...дээрэ наадажа байхыень ...хаһаб даа нэгэ ондоо газар... ...гансахан хараһан аад, ...һандаа мартангүй хадуун ...түүд бидэнэй дунда бии. ...сараевай нэрэмжэтэ Буряад ...театрай ахамад артистнарай Владимир Константинович ...эгээл тиимэ хүн юм.

...ир Константинович буряад ...эхи табигшадай нэгэн, ...гүн бэлигээрээ арад зоноо ...зандаа. Ажабайдалай ...зурилдөөтэ үе сагуудай ...хүнүүдые тэрэ наадаһан ...артист боложо түрүү... ...тэ наадаһанһаа хойшо ...роль гүйсэдхэһэн, РСФСР-... артистын нэрэ зэргэдэ хү... ...һан. Владимир Халмато... ...тиимэ салуу хүнгэн ...тиибэшье эсэшэ суса... ...байһандаа, залуу... ...наһан соогоо алдангүй ...хүн түрэлтэнэй эгээл ...— һайхан хүниие ...зорилгодо хүрэхын ...тэ буряад арадтаа ...боложо, арадай артист гэг... ...ордоо мэдээжэ болоо.

...балшар бага наһан ...губерниин Балаганска уез... ...гэжэ тосхондо үнгэрһэн, ...түрбатай ябахадань эхэ. ...баража. Хүгшэн эхэтэеэ ...Үбэлэй һүниин ута... ...эжын үльгэрнүүд тэ... ...һайхан сагууд тэ... ...түгээлээр, арадай түлөө ами ...тэмсэһэн баатар... ...зоригжуулдаг бай... ...тай, юумэ ойлгожо аба... ...байһандаа тэрэ ...һурадаг һэн. Кутулик ...һургуули эрхимээр ...Хабаровскын антай техни... ...тула харгынгаа мүнгэ ...хоёр жэл нютагтаа хү... ...юм. Энэ үедэ Сибирь ...эхэ барилгын газар бо... ...революциин аша ...сүлөөгөө олоһон арад ...национальна индустриия, соёл ...хүгжөөжэ эхилээд бай... ...сугтаа Хабаровск ошол... ...Пето Николаевтаяа (мү... ...мэдээжэ артист) поезд... ...Улаан-Үдэ городые хара... ...ха. Тиигээд түмэр хар... ...дээрэ Солбоной Туяагай ...тэрэ Буряадай АССР-эй ис... ...техникумэй директор бай... ...манай һургуулида орогты ...һэн хэ. Уданшьегүй Бо... ...Пето Николаев хоёр ...икумдэ эрхимээр экзамен ...һуража эхилбэ. Энэ ...Халматов дневник соогоо ...шэнэ: «Хүгшэн эжымни ...поездо һуулгаад, аяар хо... ...орон ошоторнай хойноһоо... ...тайхан юумэ һарабшалан ...һэн. Би тиихэлэ эгээл ...ганса һанаха хүниие сэхээр ...зүрхөө үдөө һэм, хүгшэн эжыгээ ашыень харюулжа хүн болохын тула нэгэшье саг хаянгүй шадалаараа оролдохо, ажаллаха гэжэ өөртөө тангариглаа һэм».

Владимир Константиновичай энэ үгэдөө хүрэжэ шадаһые тэрэнэй намтар гэршэлнэ. 1932 ондо техникум дүүргэмсээрээ, сүг һураһан 15 залуу нүхэдтэеэ хамта республикынтаа аймаг тосхоной хүн зондо наада харуулхаяа гараа һэн. Тиихэдэ Намжил Балданогой «Таһалдал» гэжэ зүжэг табижа. зониие баярлуулһан, саашанхи ажалдаа зоригжоһон байна. Энэ зүжэгөөр Буряадай АССР-эй түрүүшын профессиональна театр нээгдэһэн юм. Табан жэлнүүдэй гаһар алхамуудта буряад театрай оруулһан нэмэри сэгнэшэгүй ехэ. Артистнууд гэртэшье, газаашье, харгыдашье наадаяа табидаг байгаа.

В. К. ХАЛМАТОВ Лир хаанай рольдо

Буряад театрай залуу артистнууд тиихэдэ мэргэжэл багатай, Станиславскиин һургаалые мэдэхэшьегүй байһан үетэй, ажабайдалда нэгэ хараһан зурагаа тэрэ зандань сцена дээрэ харуулжархидаг ябаа һэн. Тэдэнние гансал түрэл арадайнгаа заншал һайн мэдэхэ байһаниинь абардаг бэлэй. Владимир Халматов энэ үедэ А. Шадаевай «Шэнэ зам» гэжэ зүжэгтэ Дэмбээ гэжэ хүнэй рольдо наадажа, түрүүшынгээ ехэ образ харуулһан байна. Харагшад тэрэниие үни удаан альга ташалгаар угтаа һэн. Энэ гайхамшагтай үе саг бэлэй. Буряадай артистнар, уран зохёолшод, искусствада дуратайшуул бултадаа театрайнгаа репертуар зохёодог бэлэй. Зүжэгүүдые артистнууд ооһэдөөшье бэшэжэ сцена дээрэ табиха ушар гарадаг һэн. Мүн совет классическа зохёолнуудые харуулжа эхилһэн байна. Тиигэжэ буряад хэлэн дээрэ оршуулагдаһан И. Штогой «Эрэлхэг аймхай», А. Корнейчугай «Платон Кречет» гэхэ мэтэ зүжэгүүдтэ Халматов гол рольнуудые гүйсэдхөө. 1934 ондо буряад театрай бүлэг артистнар «Буддын туһамаршад» гэһэн кинодо буулгуулхаяа Москва, Крым мордоһон байна. Тэдэнэй дунда Владимир Халматов ябалсаа. Тэрэ Москвада байха үедөө ниислэл хотын түрүү театрнуудай зүжэгүүдые хаража. В. Качалов, М. Тарханов, Н. Хмелев, И. Москвин болон бусад түрүү артистнарай наадые һонирхожо, тэдээнтэй уулзан хөөрэлдэжэ, ехэ юумэ мэдэхэ, шадаһа болоһон намтартай.

Энээнэй һүүлээр Владимир Константинович «Тартюфта» Валерын рольдо наадажа, хариин гүрэнүүдэй классическа зүжэгүүдтэй танилсажа эхилһэн юм. Тиигэжэ Шекспирэй «Отеллодэ» Кассио, Гольдониин «Хоёр ноёной нэгэ барлаг» гэжэ зүжэгтэ Флориндо, Шиллерэй «Инаг дуран ба хара мэхэдэ» Фердинандо гэгшэдэй рольнуудые гүйсэдхэжэ, ехэ амжалта туйлаһан байна. Эдэ рольнуудта (жэшээнь Фердинандо) наадахадаа, Владимир Халматов хүнэй зүрхэ сэдьхэлэй гүйдэл, зан абариинь нюусые эли тодоор харуулжа шададаг байһанаа гэршэлжэ, бэе бэеһээ тад ондоо образуудые зурагладаг, рольдоо гүнзэгыгөөр орожо наададаг байһандаа суурхаа һэн. Тэрэнэй гэршэ мүн Г. Цыдынжапов А. Шадаев хоёрой «Баяр» гэжэ хүгжэмтэ драмада наадаһаниинь, Баярай образ бэелүүлһэниинь болоно. Зүрхэтэй, сэсэн, арадтаа үнэн сэхэ буряад хүбүүнэй рольдо наадахадаа Халматов танигдашагүйгөөр хубилдаг байгаа. Эгээл эдэ наадаанһаань эхилжэ буряад артистнар Халматовай һургуулиие гарадаг болоо бэлэй.

Артистын бэлиг шадабариин гүн гүнзэгы, арга боломжынь угаа ехэ байһыень. мүн тэрэнэй наадаһан Егор Булычев «Лир хаан» хоёрой образууд гэршэлнэ. Элдэб олон рольнуудта наадахын хажуугаар Владимир Константинович һонин зүжэгүүдые өөрөө бэшэжэ сцена дээрэ табюулһан юм. «Инаг дуранай хусэн», «Нэгэн амисхаалаар», «Базарай бүлэ» гэжэ зүжэгүүдыень республикымнай хаоагшад һайн мэдэхэ. Эдэ зүжэгүүд соогоо Халматов-драматург ажабайдалда шэнэ ёһо заншалнуудай ямараар нэбтэрэн орожо байһые эрхимээр харуулхаһаа гадна, һайхан сэдьхэлтэй, шэн зоригтой мүнөө үеын совет хүнүүдые зураглаһан байха юм. Иигэжэ тэрэ бүри залууһаа эхилһэн хүсэл зорилгоёо нэрэтэй түрэтэйгөөр бэелүүлжэ ябана. Халматовай наһан театрай сцена дээрэ үнгэрһэн гэжэ нүхэдынь хэлсэдэг. Тэрэнһээ гадна энэ наһаниинь түрэл арадтаа баяр баясхалан асарһан гэжэ хэлэхэдэмнай алдуу болохогүй.

С. БУДАЖАПОВ.
Буряадай АССР-эй габьяата артист.

(«Театральная жизнь» гэжэ журналһаа хуряангыгаар абтаба).

Чингис ГУРУЕВ.

Энэ хабар Ленинградай театральна институт дүүргэжэ ерэлсэ... ...бэлигтэй залуу артист Чингис Гуруев зүжэгүүдтэ наадалсажа. ...геройнуудай түхэл шэнжые тобойсо гаргалсахаһаа гадна, сүлөөтэй ...тaa шүлэгүүдые найруулжархидаг.

Түрэл театрайнтаа коллективтэй Москва, Элистээр ябалсахадаа, ...шүлэгүүдые зохёоһон байна. Хальмагай оронью мүндэлһэн ...шүлэгүүдыень уншагшадай анхаралда табинабди.

ЭЛИСТЭ

...ноо шамдаа ерээбди.
...түрэл Буряадһаа.
...сэдьхэлээ хүлгүүлэн.
...дүүгэ угтабаш,—
...шье һайхамши.
...!
...ын баяр дуунуудшни.
...татан дэлбэрнэ.
...ан зүжэгүүдээ
харуулхадамнай
...та ехээр хүсэнэш,
...даа жаргалтай
...!
...та шинни солые
Арюун гоёор түхеөһэн
Ильич багшын гудамжа
Хүндэтэй ходо байхал даа,
Хэтэдээ, мүнхэдөө,
Элистэ!
Нарата сүлөө Хальмагай
Ниислэл хото золтойдоо
Жэлһээ жэлдэ һэргэжэ.
Жэгдэ алхасаар хүгжэжэ.
Ургыш даа найдал соомнай,
Элистэ!

ТЮЛЬПАН

Хальмаг оронэй һүлдэ.
Хабар сагай зэндэмэни,—
Тюльпан, һайхан сэсэг.
Нарата залаа туяатай.
Хайшааш шэртэ—тала.
Хайшааш шэртэ—тюльпан,
Доро дохин налбажа,
Хүнэй дура буляажа,
Хойшо, урагшаа найгана.

ЗОРЮУЛГА

К. ЭРЕНДЖЕНОВТЭ

Ахамад танай юрөөл
Аярхан байжа шагнаабди.

Аха дүүгэй мэдэрэл
Арюун даа, хүндэтэй.

Хальмаг, буряад арадуудай
Хани барисаан мүнхэ,—
Тюльпан мэтэ һалбарна,
Тэрэнги мэтэ задарна.
Хүндэтэ танай баярта
Хүгжэхын холбоо үргэдхэн,
Аяар холын Буряадтамнай
Айлшалыт гэжэ уринабди!

Элитэ совет драматург К. Треневой «Любовь Яровая» гэһэн мэдээжэ зүжэг олон хэлэн дээрэ табигдаһан, саашадаашье табигдахань лабтай. Энэ зүжэгэй геройнууд жэнхэни буряадаар хөөрэлдэжэ, эрилтэ ехэтэй москвагайхидые ехэтэ һонирхуулба. Ангиин дайсадтай шангаар тэмсэжэ байһан хорёод онуудай хүлгөөтэйхэн байдалые бодотоор харуулхын тула артистнууд бүхы бэлиг шадабаряа хурсадхажа, герой бүхэнэйнгөө һанал эрмэлзэлые сэдьхэлэй гүнзэгыһөө мэдэржэ наадаһан юм.

Хүдөөгэй багша эхэнэрэй түхэл шэнжые, абари зангые артистка Н. Шагдарова тобойсо гаргажа, шэнэ байдалай түлөө ами бэеэ хайрлангүй тэмсэһэн Яроваягай образ бултанда үльгэр жэшээ болон нүлөөлхэ гэжэ элирүүлээ.

Москвагайхидта һайшаагдаһан бэлигтэй артист Ц. Шагжинай «Галта джунгли» гэһэн зүжэгтэ Суанай рольдо наадажа, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэһэн баатарлиг арадые ямаршье хүсэн диилэжэ шадахагүй гэжэ бүгэдэндэ ойлгуулаа.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Суан — артистка Н. Шагдарова, Нгуен—артист М. Елбонов.

Х. МУНКУЕВАЙ фото.

ТОН ХАРЮУСАЛГАТАЙ ШАЛГАЛТА

Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театр һаяшаг Москва ошожо, тон харюусалгатай шалгалта бариба. Буряадай искусство ба литературын декаданүүдай үедэшье эрилтэ ехэтэй москвагайхидтай уулзагдаһан байна.

Дэлхэйдэ мэдээжэ театрнуудта ябажа дадаһан зон дунда зэргын зүжэгүүдые балайшье анхарлаггүй аабза. Ушар тиимэһээ манай театрай коллектив шадахысаа бэлдэһэн, репертуараа хэды дахин хаража үзэһэн. Бэлэдхэлнай дэмы хосороогүй, харин табиһан бүхы зүжэгүүдыемнай москвагайхид халуунаар угтаа.

Дэлхэйн классическа зүжэгүүдһээ В. Шекспирэй «Лир хаан», совет классикаһаа К. Треневой «Любовь Яровая», социалис оронуудһаа Монголой драматург Ч. Ойдобой «Далан худалч», Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» ба «Галта Джунгли», залуу драматург Б. Галсановай «Этигэл» гэһэн зүжэгүүд репертуартамнай оролсоо. Энэнь ехэ зүб гэжэ һанаштай. Сэхыень хэлэхэдэ, А. М. Горькиин нэрэмжэтэ МХАТ-ын филиалда июниин 17-һоо 30-най үдэр болотор москвагайхид олоороо ерэжэ, буряад артистнарай бэлиг шадабаритай танилсаһан байна. Июлиин нэгэндэ Бүхэроссин Театральна Бүлгэмэй конференц-зал соо Москвагай мэдээжэ театроведүүд, артистнар, драматургнууд болон РСФСР-эй Культурын министерствын түлөөлэгшэд сугларжа, нюур шарай харангүй, нүхэр ёһоной шүүмжэлэл хэһэн, аша туһатай зүбшэл үгэһэн байна. «Үни хада өөрын нюур шарайтай болоһон Буряадай драмын театр Россин национальна драматическа театрнуудай түрүү зэргэдэ ябалсана. Артистнарынь бүгэдөөрэн адли тэгшээр наадажа, театрайнгаа нэрэ хүндые саашадань алдаршуулха бэлиг шадабаритай, онсо өөрын маяг шэнжэтэй байһанаа харуулаа» гэжэ үгэ хэлэһэн хүн бүхэн онсо тэмдэглээ.

Энэнь маанадые бүришье ехэ амжалта туйлахыемнай зоригжуулна.

Би сэхыень хэлэхэдэ, Х. Н. Намсараевай «Сэрэмпэлые» москвагайхид хэр зэргэ угтагша ааб гэжэ һанаата болоо һэм. Мэдээжэ туужые шадахысаа зохёожо табиһан тула сэдьхэлээ зобоһомнишье буруу бэшэ. Синхронно оршуулгын һайнаар эмхидхэгдэһэнһээ, артист бүхэнэй адли тэгшээр наадаһанһаа боложо тус зүжэг яһала урагшатайгаар табигдаа, харагшадай магтаал һайшаалдашье хүртөө. Революциин урда тээхи буряад арадай ажабайдал, мүн революционер Сэрэмпэлэй хуби заяан москвагайхидые аргагүй һонирхуулаа. Энэ зүжэг хоёр дахин табигдаһан байна.

Тон харюусалгатай энэ аяншалгамнай бидэндэ һургуули оложо угтахэ.

Б. АЮШИН,
режиссер, Буряадай АССР-эй искусствын габьяата ажал ябуулагша.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: буряад артистнарые хальмаг нүхэдынь угтажа байна.

ГҮНЗЭГЫ СЭДЬХЭЛЭЙ МЭДЭРЭЛ

Манай корреспондент Буряадай АССР-эй габьяата артист Сундуп Рабсаловтай уулзажа, хэды асуудалтайгаар хандаба.

Асуудал: Та театрайнгаа коллективтэй сугтаа Москва гурбадахяа ошолсоо гүт?

Харюу: Тиимэ даа, гурбадахяа.

Асуудал: Теэд түрүүшын хоёр уулзалгаһаа энэтнай ямар илгаатай байгааб?

Харюу: Илгаань тон ехэ ааб даа. Нэгэдэхеэр, арбан жэлэй туршада театрнай танихын аргүйгөөр хүгжэн ургаа, бэлиг шадабаритай артистнаршье нилээд олошороо. Эгээ шухалань гэхэдэ, В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй алдарта ойдо зорюулагдаһан тус шалгалтамнай коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Зүблөөнэй үедэ болоо. Тиимэһээ бидэ бүхы бэлиг шадабаряа зангидажа, зүжэг бүхэндөө тон харюусалгатайгаар хандаабди. Тиигэншьегүй яалайбди. Дэлхэйн классигуудай зүжэгүүд оло дахин табигдаһан, олон түмэндэ мэдээжэ юм аабза. Тиигэбэшье манайхин онсо өөрын маягтайгаар наадануудаа табижа, москвагайхидые һонирхуулаа. Ленин багшын ашаар өөрын үндэһэн театртай, дэлхэйн классическа зүжэгүүдэй хэдышье орёо хүшэршэг рольдо наадажа шадаха эрдэмтэй болоһон манай театрай коллективэй бэлиг энэ гээшэ.

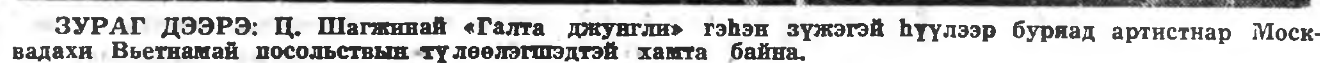
Асуудал: Ямар зүжэгүүдтэ наадаабта?

Харюу: Абаашаһан зүжэгүүдэй диилэнхи рольнуудта наадалсааб. Америкын түримхэйшүүлтэй баатарлигаар тэмсэһые харуулһан Ц. Ц. Шагжинай «Галта джунглида» Туанай рольдо наадааб. Сэхыень хэлэхэдэ, эрхэ сүлөөгэй, зол жаргалай түлөө ами бэеэ хайрлангүй тэмсэдэг Туанай образые гүнзэгы сэдьхэлһээ мэдэржэ, бодото баатарай түхэл шэнжые тобойсо харуулхые оролдоо бэлэйб. Энэ зүжэгыемнай Москвадахи Вьетнамай посольствын түлөөлэгшэд хаража һайшааһан, мүн театрай коллективтэ баяр баясхалан хүргэһэн байна.

Асуудал: Энэ хабар Ленинградай театральна институт дүүргэһэн залуу артистнар зүжэгүүдэй гол рольнуудта наадалсаа гү?

Харюу: Зүгөөр залуу артистнар гол рольнуудта бүгэдөөрэн наадалсаашьегүй һаа, даалгагдаһан роль бүхэндөө тон харюусалгатайгаар хандаһан байна. Жэшээнь, Ф. Иннокентьев, М. Елбонов, Д. Жапхандаева, М. Жапхандаев болон бусад доторой зүрилдөөтэй, энеэдэһэтэй, шог ёгто образуудые гаргахадаа шадамар байһанаа харуулаа. Хүн ябаха тумаа ухаа ородог гэһэншүү, залуу артистнараймнай бэлиг шадабари бүришье эршэтэй хурса болоно, саашадаа бүришье хурса болохо байһандань этигэнэб.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ц. Шагжинай «Галта джунгли» гэһэн зүжэгэй һүүлээр буряад артистнар Москвадахи Вьетнамай посольствын түлөөлэгшэдтэй хамта байна.

ЭРХИМЭЭР НААДАХЫЕ ОРОЛДОХОБДИ

Ц. Шагжинай «Галта джунгли» зүжэгтэ Суан гэжэ залуу басаганай роль наадаха уялгын намда тудахада, би ехэ зүрхэсөө һэм. Юундэб гэхэдэ, тус зүжэгые москвагайхидта харуулха байгаабди. Энэ харюусалга ехэтэй һэн, Ленинградай театрай, хүгжэмэй ба кинематографиин институт һаяхан дүүргэһэн, үшөө дүршэлтэй болоогүй хүн аад, түрэл буряад театрайнгаа нэрэ хүндые хамгаалалсажа шадаха гүб, үндэһэн национальна искусствыемнай байгуулалсажа, мүнөө нэрэтэй түрэтэйгөөр абажа ябаһан ахмад артистнарайнгаа найдабари харюулха гүб гэжэ айгааб. Теэд Москва мордохын урда тээхи бэлэдхэлнүүдтэ ябаад, режиссёрнууд болон нүхэдэй туһаламжаар роль дээрээ хүдэлжэ эхилээд байхадаа, уялгаяа эрхим һайнаар дүүргэхэл байнаб даа гэжэ һанаа һэм. Энэ зүжэгыемнай москвагайхид яһала һайнаар хүлеэн абажа, би бүри зоригтой болооб. Тэндэ ДРВ-гэй посольствын хүдэлмэрилэгшэдтэй уулзахадамнай ехэ баярые хүргөө һэн.

Суанай роль наадахынгаа урда тээ «Будамшууда» Гэрэл, «Һарын хиртэһэн һүнидэ» Зубаржат гэгшэдэй роль гүйсэдхэһэн байнаб. Мүнөө эдэ зүжэгүүд театраймнай репертуарта оронхой. Москваһаа ерэһээр Захааминай, Зэдын, Сэлэнгын аймагуудай ажалшадта наадаяа харуулхаар хүдөө гарабабди. Хүн зон бидэниие ехэ хүндэтэйгөөр угтаа. Тэрэнэйнь харюуда ганса би бэшэ, бүхы залуу нүхэдни эрхимээр наадахые хүсэһэн байна. Алдарта театрайнгаа нэрэ түрые дээрэ үргэжэ ябахые оролдохобди гэжэ нүхэдэйнгөө зүгһөө найдуулха байнаб. Илангаяа мүнөө үеын совет хүнүүдэй, мүн эршэмтэй ажалаараа коммунизм байгуулжа ябаа залуу үетэнэйнгөө образуудые харуулһан зүжэгүүдтэ наадаха дуратайбди.

Д. ЖАПХАНДАЕВА,
артистка.

ЗҮБӨӨР ТАЙЛБАРИЛАН ЗУРАХА ШУХАЛА

Зүжэгэй гол түлэб удхые зүбөөр тайлбарилжа шэмэглэхые уран зураашад бүхэн оролдодог. Удхадань тааруулагдаһан гоёолтые хүнүүдшье хужарлан харадаг, артистнарай наадахада аргагүй үльгэм шэнги байдаг.

Бидэ Москвада ошохынтоо урда сутларжа, урдань шэмэглэн гоёоһон зүжэгүүдэйнгээ зарим зүйлнүүдые шэнэдхэхэ, Москвагай А. М. Горькиин нэрэмжэтэ МХАТ-ын филиалай сценэдэ тааруугаар түхеөрхэ тухай хэлсээ һэмди. Хэнэйшье мэдэһээр, филиалай сценэ манайхиһаа аргагүй томо бшуу. Гоёолто шэмэглэлээ зохёожо табихадамнай, москвагайхид хамһалсаа.

Хэн ямар зүжэг гоёон шэмэглээб? Энэ асуудал «Буряад үнэнэй» уншагшадые һонирхуулна ёһотой.

Өөр тухайгаа хэлэхэ болоо һаа, минии хуби заяан Хоца Намсараевай нэрэмжэтэ Буряадай драмын театртай үни заяанай холбоотой. Москвада үнгэргэгдэһэн Буряадай искусствын ба литературын хоёр декадада хабаадалсаһан тула, москвагайхидай эрилтые һайса мэдэхэб. Тиимэһээ энэ хэрэгтэ тон харюусалгатайгаар хандажа, зураг бүхэнөө зүбшэн хэлсэн байжа шэлээ һэмди.

Би өөрөө Х. Намсараевай «Сэрэмпэл», К. Треневой «Любовь Яровая» гэһэн зүжэгүүдые шэмэтлэн зохёогоо бэлэйб. Зүжэгүүд дотор болоһон ушар үниинэйшье һаа, энэ темэдэ урдань хэрэглэгдэһэн зурагуудһаа бэеэ холо барижа, мүнөө үе сагай һүдар оруулан байжа шэмэглээб. Зүбшэн хэлсэлгэ дээрэ һайшаагдаа бэлэй.

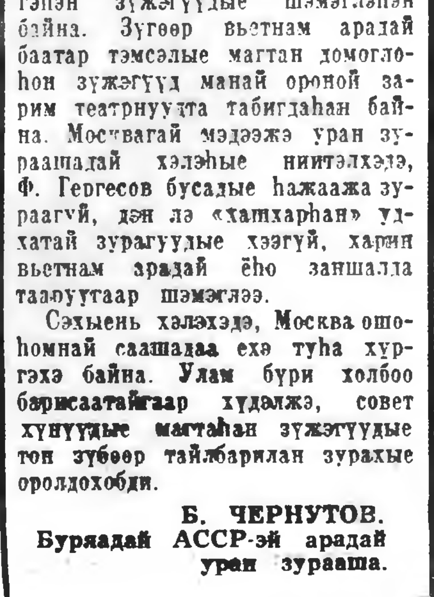
Тэрэшэлэн бусад нүхэд тухайгаа хэлэхэ хүсэлтэйб.

Залуу уран зураашан А. Бритова ородой драмын театрай зураашан Фрорипттой хамта В. Шекспирэй «Лир хаан» гэһэн драмые шэмэглэхэдээ, онсо өөрын онол арганууды хэрэглэжэ, тэрэ холын үе сагай байдалые зүбөөр харуулһан байна. Энэнь мүн баһа һайшаагдаа.

Ленинэй орденто Буряадай оперо ба балетэй театрай залуу уран зураашан Николай Манилов Ц. Шагжинай «Хабарай дуун» гэһэн зүжэгые шэмэглэн гоёохёдоо, Буряадай ахамад уран зураашадай һайн һайхан ёһо заншалһаа халта халуурхаа һанаа гү али тэдэнэй баян дүй дүршэлтэй танилсаагүй байшоо. Буряад ороной үзэсхэлэнтэ гоё байгаалиие зурахадаа дутагдалнуудтай байгаа гэжэ булта тэмдэглээ.

Уран зураашан Ф. Гергесов Ч. Ойдобой «Далан худалч», Ц. Шагжинай «Галта Джунгли» гэһэн зүжэгүүдые шэмэглэһэн байна. Зүгөөр вьетнам арадай баатар тэмсэлые магтан домоглоһон зүжэгүүд манай ороной зарим театрнуудта табигдаһан байна. Москвагай мэдээжэ уран зураашадай хэлэһые ниитэлхэдэ, Ф. Гергесов бусадые һажаажа зураагүй, дэн лэ «хашхарһан» удхатай зурагуудые хээгүй, харин вьетнам арадай ёһо заншалда таарууһаар шэмэглээ.

Сэхыень хэлэхэдэ, Москва ошоһомнай саашадаа ехэ туһа хүргэхэ байна. Улам бүри холбоо барисаатайгаар хүдэлжэ, совет хүнүүдые магтаһан зүжэгүүдые тон зүбөөр тайлбарилан зурахые оролдохобди.

Б. ЧЕРНУТОВ.
Буряадай АССР-эй арадай уран зураашан.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ахын аймагай больницын хирург В. Г. Драгунов айлда дуудалгаар ошохынгоо урда тээ.

П. ЖУЖАЕВАЙ фото.

ҺУР ХАРБААН

МЭРГЭШҮҮЛЭЙ МҮРЫСӨӨН

1963 оной август һарада Эстониин түб—Таллин хотодо һур харбалгаар ССР Союзай түрүү һуури эзэлхын түлөө анха түрүүшын мүрысөөн үнгэргэгдөө бэлэй. Уласхоорондын, олимпийскэ дүрим баримталжа үнгэргэгдэһэн тэрэ мүрысөөндэ табан харбагшадһаа бүридэһэн манай республикын команда ошоо.

Тэрэ үедэ манай спортсменүүд спортивна һур харбалгаар мүрысөөнүүд үнгэргэгдэдэг, мүн манай орон соо спортын энэ зүйлөөр хэдэн мастернууд бии гэжэ дуулаһан байгаа.

Таллин хотодо үнгэргэгдэхэеэ байгаа мүрысөөндэ ошоходоо түрүү һууриин түлөө тэмсэхэ бусад нүхэдэйнгөө стекло-пластикатай номуудтай байхые хаража, иимэрхүү томо мүрысөөнүүдтэ амжалта түйлахамнай үшөөл эртэ хаш гэһэн һэжэг түрөө һэмди. Эдэ бүгэдые түйлажа эсэстэнь хүрэхын тулада, дурсагдагша мүрысөөнһөө хойшо һуралсалай, һорилгын хэмжээ ябуулгануудай методикые үндэһөөрнь хубилгаа бэлэйбди.

Үнгэрһэн зургаан жэлэй хугасаа соо манай һур харбагшад өөһэдынгөө шадабарие дээшэлүүлхын тулада нилээд нэтэрүүгээр ажаллаа. Энэнэй гэршэ, буряад харбагшадай дундаһаа нэн түрүүн энэ талаар тон оролдосотойгоор ажалладаг Даша-Нима Эрдынеевые дурдамаар. Тэрэнэй удаа Вячеслав Гуров, Галина Эрдынеева болон Бато-Жаб Бальчинов гэгшэд СССР-эй спортын мастерай хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэжэ шадаа.

Үнгэрһэн жэлнүүдэй олон тоото мүрысөөнүүдтэ манай һур харбагшад Россин Федерациин, спортын «Урожай» бүлгэмэй түбэй Советэй, Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй арадуудай спартакиадын чемпионууд болошо амжаа.

Тиихэдэ һур харбалгаар спортын мастер Даша-Нима Эрдынеев СССР-эй суглуулагдамал командын гэшүүн болоһоор гурбан жэл болобо.

Манай республикын һур харбагшадай суглуулагдамал команда 1968 ондо спортын Россин Федерациин «Урожай» бүлгэмэй түбэй советэй дамжуулгын шанда хүртөө һэн. Дурсагдагша жэшээнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, манай Буряад орондо һур харбалгын талаар яһала амжалта түйлагдаа гэжэ тэмдэглэмээр.

Һаяхан Шэтын областиин Агын буряадай национальна округто һур харбалгаар Россин түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

РСФСР-эй чемпионой хүндэтэ нэрэ зэргын түлөө хорёод шахуу мастерта кандидадууд, спортын мастернууд мүрысөө. Тэдэнэр Московско, Новосибирскэ, Эрхүүгэй болон Шэтын областьнуудһаа, Яхадай болон Буряадай АССР-нүүдһээ суглараһан байна. Мүрысөөндэ хабаадагшад дүрбэн үдэрэй туршада түрүү һууриин түлөө тэмсээ.

Түрүүшын үдэр 90 метрэй зайда үгтэһэн мэргэн харбалгада Буряадай, Шэтын командануудай дунда шанга тэмсэл үргэлжэлөө. Удаань 50—30 метртэ харбахадаа, шэнтынхид манай түлөөлэгшэдһөө хэдэхэн очкогоор түрүүлжэ эхилээ һэн.

Мүрысөөнэй гурбадахи үдэр манайхид хүршэ областиинхгоо харбагшадтай ана мана дүн харуулжа ябаа. Гэбэшье тэмсэлэй дүрбэдэхи үдэр Шэтын областиин нэгэдэхи суглуулагдамал команда бүхыдөө мэргээр харбажа шадаа.

Шэтынхидтэй хэһэн энэ шанга тэмсэлдэ һүүлэй һүүлдэ манай харбагшад командна дүнгөөрөө гэзгдээ. Гэбэшье манай түлөөлэгшэд Даша-Нима Эрдынеев Вячеслав Гуров хоёр дурсагдагша тэмсэлдэ хубиин түрүүшын хоёр һуури эзэлжэ шадаа һэн. Эндэ манай эхэнэр харбагшад өөһэдынгөө арга боломжонуудые гүйсэд хэрэглэжэ бираагүй гээд һанамаар.

Юрэдөө түс мүрысөөнэй харбалгын бүхы зайда шадабаряа туршаһан манай түлөөлэгшэд бусад командануудта орходоо һураггүй олон хубиин түрүү һууринуудые эзэлжэ шадаа. Жэшээлхэдэ, Даша-Нима Эрдынеев Вячеслав Гуров хоёр дүрбэн ондоо зайда харбахадаа, гурбандань түрүүлжэ шадаа. Тиихэдэ Даша-Нима Эрдынеев бүхы дүрбэн зайда харбалгаар РСФСР-эй онсо шалгарһан чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэбэ.

Эхэнэрнүүдэй дунда Московско областиин түлөөлэгшэ Людмила Вдовенко Россин чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө. Тиихэдэ манай Галина Эрдынеева гурбадахи һуурида гараа. Мүн лэ манай республикын залуу түлөөлэгшэ Дэнжү Очирова энэ мүрысөөндэ хубиин түрүү һуури эзэлжэ, РСФСР-эй чемпионой лентээр шагнагдаа.

Түс мүрысөөн мүн спортын «Урожай» бүлгэмэй түрүү һуури эзэлхэ программатай байба. Энэ талаар эхэнэр болон эрэшүүлһээ гадна, басагадай, эдиршүүлэй дунда мүрысөөн дэлгэрээ. Бидэ энэ талаар хүсэд команда абаашаагүй һэн тула, түрүү һууриин түлөө тэмсэхэ аргагүй байгаабди.

Манай түлөөлэгшэдэй командаараа шүүгдэлгэ спорсменүүдэймнай жэгдэ бэшэ бэлэдхэлтэй байһанһаа болоо. Тэрэшэлэн манай республикын нютагуудаар һур харбалга тон багаар хүгжэнхэй гэзшэ. Эдэ бүгэдэһөө тобшолол хэхэдэ — манда эрхим харбагшадай халаан үгы шахуу байна ха юм.

Түс мүрысөөндэ манай мастернууд Д-Н. Эрдынеев, В. Гуров гэгшэд лэ һайн гараа гэжэ үшөө дахин тэмдэглэлтэй. Эдэ нүхэднай Баргажанай аймагайхид болоно. Теэд тэдэнтэй мүрысэжэ, шадабаряа нарижуулха гэхэдэ, бусад нютагуудаар һур харбагшад огто лон шахуу үгы байна бшуу.

Гадна һүүлэй үедэ буряад ёһоной эбэр номоор харбалга эрид үсөөрэнхэй. Хэрбээ табяад онуудаар спортын энэ зүйлөөр республикын һур харбаанда наймаюһэн аймагуудай команданууд ерэдэг һаа, мүнөө жэлэй һайндэртэ оройдоол дүрбэн команда ерээ һэн.

Манай республикада һур харбаае үргэнөөр хүгжөөхын тулада, гансал зунай сагта бэшэ, харин түхэреэн жэлэй туршада янза бүриин мүрысөөнүүдые үнгэргэжэ байха ёһотойбди. Энэ талаар эдир хүбүүд, басагадай дунда республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө мүрысөөнүүд эмхидхэгдэжэ байха ёһотой.

Тэрэшэлэн һур харбагшадай мэргэжэл шадабарие дээшэлүүлхын тулада, Улаан-Үдын нэгэдэхи интернат болон үхибүүдэй спортивна һургуулинуудай бааза дээрэ республикын һуралсалай-методическа түб байгуулха шухала. Гадна спортын энэ зүйлөөр яһала мэргэжэһэн нүхэдэй ажаһуудаг Баргажанай, Улаан-Үдын болон Зэдын аймагуудта һур харбалгын секцинүүдые эмхидхэхэ зэргэтэйбди. Һур харбаае хүгжөөхэ талаар ашагтай эдэ бүгэдэ хэмжээ ябуулгануудые бэелүүлхын түлөө ниитын һоригшодые суглуулжа, тусхай семинар зарлаха шухала.

Манай республикада номо, годлинуудай хомор ушар һур харбалгые дэлгэрүүлхэ талаар мүн лэ ехэ һаад ушаруулна. Залуушуулаймнай энэ хэрэгтэ хэршье эрмэлзээ һаа, ажахынуудай, профсоюзай эмхинүүдэй хэршье мүнгэ зөөри гаргашалаа һаа, спортын энэ ашагтай зүйлэй зэр зэбсэг болохо номо, годлинуудые олохонь тон хүшэр гэзшэ. Энэ талаар республикымнай худалдаа наймаанай эмхинүүд зохихо хэмжээнүүдые абадагтүйень халагламаар. Энэнэй гэршэ, бүхы манай республикада һайн шанартай оройдоол табан номо, годли... байхада, Шэтын областии... национальна округ, Яхада... —тус тустаа 60—65 ... номо, годлитой байха ю...

Һур харбаае саашадаа ... нютагуудаараа дэлгэрүүлжэ... зуугаад залуушуулаа ... энэ зүйлөөр мэргэжүүлэн... шадабариень элирүүлхын... да, манай республикын ... тура, спортын эмхинүүд ... рэгтэ анхарха ёһотой.

Б. САНДА...

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаяхан һу... балгаар РСФСР-эй түрүү ... эзэлхын түлөө Шэтын об... Агын национальна округ... гэргэгдэһэн мүрысөөндэ ... һэн манай республикын ... лэгшэд Д-Н. Эрдынеев, В. ...

С. ЦЫДЫПОВЭЙ ф...

УЛАСХООРОНДЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

«ШЭНЭ» ПОЛИТИКЫН ХУУШАН ЗОРИЛГОНУУД

США-гай президент Р. Никсон Азиин оронуудаар энэ неделидэ аяншалаа. Филиппин, Индонези, Таиланд, Инди болон Пакистанда тэрэ хүрөө. Таиландын ниислэл Бангкогһоо американ президент Сайгон орожо, ойро зуура аяншалаа.

США-гай Азида бэелүүлдэг политикын гүнзэгы ехэ бэрхэшээлдэ ороһон дээрэһээ аяншалга хэгдээ гээд американ ба дэлхэйн хэблэл өөрынгөө тайлбаринууд соо заана. США-гай ударидалгаар энэ райондо байгуулагдаһан сэрэгэй бүлэглэлнүүд дотор гүнзэгы ехэ арсалдаануудай гаралга, США-гай болон Азиин элдэб оронуудай хоорондохи харилсаануудай шахардуу шанга бололго, Вьетнамда Америкын хэжэ байһан ээрхэг түримхэй ябуулгануудай бурууталга—Азида Вашингтоной бэелүүлдэг хараа шэглэлэй мухардалгада хүрэһэнэй үнэмшэсэтэй гэршэ боложо үгэнэ.

Никсонэй аяншалга «Азидахи политикаяа шэнэдхэлгэтэйнь» холбоотой гэжэ шэнжэлэгшэд тоолоно. Тэдэнэй бэшэһэнэй ёһоор Вашингтон һүүлэй үедэ түс политикые хубилгаха оролдолго гаргадаг болоо. Гэбэшье зэрэб суу тарааха дуратай хэблэл «Азида тон шэнэ политика» бэелүүлхээр США түсэблэнэ, энэнэй гансахан лэ нэрэнь ондоо, үг зорилгонь хуушанай империалис шэнжэтэй зандаа гээд яаралтайгаар мэдүүлһэн байха юм. Американ правительствын бодото зорилгонь урда тээнь США-гай байгуулһан сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ ородоггүй оронуудые хабаадуулан, коммунизмда эсэргүү холбоо Азида байгуулха ябадал болоно. Энэ бүлэглэл дотор США-гай зонхилдог байхые, энэ ээрхэг түримхэй бүлэглэлдэ хабаададаг оронуудаар национально-сүлөөрэлгын хүдэлөө дарүулхые эрмэлзэнэ гээд Ханойн «Нан Зан» газетэ заана.

Программаар хараалагдаагүй байгаашье һаань, өөрынгөө аяншалгын үедэ Никсон ойро зуура Сайгондо хүрөөд ерэһэн байна. Энэ ойро зуурын аяншалга Сайгоной туһамаршa засаг түрые дэмжэдэг байһанаа харуулһан ябадал. Вьетнамдахи ээрхэг түримхэй дайн байлдаае үргэлжэлүүлхые США-гай эрмэлзэдэг байһанай гэршэ болоно гээд американ хэблэл сэгнэһэн байха юм. «Сайгондо Никсонэй аяншалгын зорилгонь ямар бэ гэхэдэ, Урда Вьетнамһаа американ сэрэгүүдэй зарим хубиие гаргаха түсэбүүд Холбоото Штадуудай хэхээ болёо гү, али Сайгоной засаг түрые миин орхижорхёо» гэһэн удхатай бэшэ гээд «Нью-Йорк дейли ньюс» газетэ бэшэнэ.

Азиин оронуудаар Никсонэй аяншалха үедэ Урда Вьетнамдахи дайшалхы ябуулгануудаа американ сэрэгүүдэй элэбхитэй болгоһонһоо дэлхэйн олониитэ анхаралаа хандуулангүй гаража шадаагүй.

Энээнһээ уламжалан шэнжэлэгшэд хадаа США-гай «шэнэ политика» гэдэг Вьетнамдахи арсалдаа тулалдаае зайсуулха бодото алхам болоногүй гэһэн тобшолол хэһэн байна. Ээрхэг түримхэй дайн байлдаае болюулха, Урда Вьетнамһаа американ сэрэгүүдые үгэ дуугүйтөөр гаргаха, харин хамааралсалтагүйгөөр хуби заяагаа өөһэдөө шиидхэхэ эрхэ вьетнам арадта олгохо ябадал хараалһан Урда Вьетнамай дурадхалые США урда мэтэ буруушаана.

ҮРЭ ЕХЭТЭЙ ПРОЕКТ

Буу зэбсэг хуряаха талаар комитедэй ээлжээтэ заседани июлиин 31-дэ Женевэдэ болоо. Далай ба океануудай оёорто буу зэбсэг тодхохогүй тухай асуудал зүблөөнэй үедэ шухала һуури эзэлнэ. Тиихэдэ далай ба океануудай оёорые сэрэгэй зорилгоор ашаглалгые хорихо тухай договорой проектые Совет орон дурадхаа гээд энэ заседани дээрэ үгэ хэлэһэн хэдэн делегадууд онсолон тэмдэглэһэн байна.

Саашадаа баталагдаха договорой хэр үргэн байлгые, тэрэнэй хилэнүүдые тодорхойлхо онол аргануудые, тэрэшэлэн договор дүүргэлгын хойноһоо хиналтые шиидхэлгэдэ аллирхуугаар хандалга Женевскэ хэлсээнүүдэй үедэ элирэн тодорһон байна. Гэбэшье үшөөл горитойхон алгасалдаанууд гарана. 12 далайн милиһээ ехэ зонодо ямаршье сэрэгэй ябуулга хэхые хорихо гэжэ Советскэ Союз тоолоно. Иимэ һанал бодол ООН-ой Генеральна Ассамблейн 23-дахи сессиин тус асуудалаар баталан абаһан резолюцида нилээд ехээр тааралдана, мүн бүгэдэ ниитын эб найрамдалай, арадуудай аюулгүй байдалай ашa туһада тааралдана. СССР-эй дурадхал ба договорой дэлгэрхэ зоно тухай асуудалда советскэ делегациин бүхы хандалганууд социалис оронуудай, тэрэшэлэн Швециин, ОАР-ай, Индиин, Мексикын, бусад хэдэн гүрэнүүдэй зүгһөө дэмжэгдээ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. США-гай ба Англиин делегацинууд тухай хэлэхэ болоо һаа, тэдэнэр далайн ба океануудай оёорые сэрэгэй зорилгоор хэрэглэлгые хорилго бүгэдэ ниитын бэшэ, харин зарим зэргын оронуудта хамаатай байха ёһотой. Хүн зониие олоор хюдадаг буу зэбсэгүүдые байрлуулга хоригдохо ёһотой гээд США-гай ба Англиин делегаци тоолоно. «Америкынхид ядерна бэшэ хэдэн олон янзын зэбсэгүүдые тодхохын тулада далайн оёорые хэрэглэхэ түсэбтэй гү, али тэрэниие зохёожо сайнхай гээд Лондоной «Таймс» газетэ, жэшээлхэдэ, США-гай хараа бодолые тайбарилна.

Ерээдүйн договорой тараха зоныи хэр үргэн байха тухай асуудалааршье элдэб һанамжанууд бии. Советскэ Союз энээниие 12 милеэр хизаарлахые дурадхана, харин Женевскэ хэлсээнүүдтэ хабаададаг зарим баруун оронууд сэрэгэй түхеэрэлгэнүүдэй байрлуулагдажа шадахаар зоные үргэдхэхэ эрмэлзэлгэ гаргана.

Далай ба океануудые имагтал амгалан зорилгоор хэрэглэлгэ хүн түрэлтэнэй үмэнэ транспортын, гидроэнергетикын, эдеэ хоолой нөөсэнүүд гэхэ мэтээр угаа ехэ хараа зам нээжэ үгэнэ. Энэ талаар Советскэ Союзай гаргаһан үүсхэл, тэрэнэй дурадхаһан договорой проект эгээн лэ һайн, арадуудай эрмэлзэлгэдэ эгээн лэ һайнаар тааралдаг, далайн оёорые оройдоошье буу зэбсэггүй байлгаха, тэрэниие хүнэй ашa туһада хэрэглэхэ эгээн лэ һайн арга боломжо нээжэ үгэнэ.

И. АБЛАМОВ,
Г. ДРАГУНОВ.
(ТАСС).

ХИЛЫН СААНАҺАА

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО

„Нойес Дойчланд:" үнэмшэстэй сэгнэлтэ

БЕРЛИН. (ТАСС). «Коммунис хүдэлөөн шэнэ шатада гараа» гэһэн КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй статья «Эб найрамдалай ба социализмын асуудалнууд» гэжэ журналда толилогдоһон байгаа. Тэрэнэй дэлгэрэнгы удхые «Нойес Дойчланд» гэжэ газетэ августын 2-то тунхаглаа.

Коммунис хүдэлөөндэхи мүнөөнэй байдалда статья соо нарин шэнжэлэл хэгдээ, коммунис ба хүдэлмэришэнэй партинуудай Москвада болоһон уласхоорондын зүблөөндэ угаа үнэмшэстэй сэгнэлтэ үгтөө гээд газетэ тэмдэглэнэ.

Зүблөөн хадаа 60-аад онуудтахи угаа шухала ушар болоно. Энэ хадаа мүнөөнэй дэлхэй дээрэ коммунистнуудай үүргэ болон харюусалгын шэнэ хүсэтэйгөөр ургажа байһые харуулаа гээд газетэ тэмдэглэһэн байна.

Коммунистнуудай зэргэ олон болоно

КАРАКАС. (ТАСС). Коммунис залуушуулай холбооной (СКМ) гэшүүд Венесуэлын Коммунис партиин зэргэдэ эндэ олоор абтана. Энэ хэмжээн хадаа Ленинэй хүндэлэлдэ зорюулагдана.

СКМ-эй байшан соо баярай суглаан болоо. Тэрээн дээрэ Венесуэлын Компартиин ниислэлэй комитедэй гэшүүн Карлос Дель Ваккио үгэ хэлэһэн байна. Венесуэлын залуушуулай эгээн лэ эрхим түлөөлэгшэдые Ленинэй хүндэлэлдэ зорюулан, партида абалга партийна зэргын ургалтада ба бэхижэлгэдэ, мүн өөрынгөө эрхын түлөө ороной хүдэлмэришэн ангиин, бүхы ажалша хүн зоной тэмсэлдэ компартиин нүлөө болон үүргые дээшэлүүлгэдэ туһалха байна бшуу.

Токиодо митинг болобо

ТОКИО. (ТАСС). Ядерна зэбсэг хорихын түлөө национальна конгрессэй уласхоорондын конференциие (ГЭНСУЙКИН) нээлгэдэ зорюулагдажа, Токиогой Мэйдзи парк соо 20 мянган хүнэй хабаадалгатай митинг августын 1-нэй үдэшэ болоо. Хиросима ба Нагасаки дээрэ атомна бомбын хаягдаһаар 24 жэлэй гүйсэһэндэ зорюулагдаһан байна.

ГЭНСУЙКИН гэжэ национальна конгрессэй хүтэлбэриин гэшүүн И. Моритаки митинг дээрэ үгэ хэлэхэдээ, 1970 ондо япон арад хүндэ хүшэр тэмсэл хэхэ баатай болохо байна. Юуб гэхэдэ, Японой правительство япон-американ сэрэгэй договорые ядерна договор болгохые оролдоно.

Японой социалис партиин ЦИК-эй түлөөлэгшэ Т. Нарита, Профсоюзуудай Генсоведэй генеральна секретарь А. Иваи амаршалгын үгэнүүдые хэлэхэдээ, сэрэгэй договорто эсэргүүсэн тэмсэхые уряалаа.

«США-гай ядерна сэрэгэй баазануудые усадхуулха», «Окинавые түргэнөөр бусаалгаха» гэһэн уряатайгаар конференциин делегадууд, митингдэ хабаадагшад демонстраци үнгэргөө.

*

Бухарестдэ аяншалга

БУХАРЕСТ. (ТАСС). США-гай президент Ричард Никсон албанай хэрэгээр августын 2-то Бухарест ерэбэ.

Патриодуудай амжалтанууд

ХАНОЙ. (ТАСС). Американо-сайгон сэрэгүүдтэ Урда Вьетнамай арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд июль һарада хэдэн шангахан сохилтонуудые үгөө гээд ВИА агентство мэдээсэнэ. Урда Вьетнамай бүхы нютагуудтань дайсанай эзэлжэ байһан газарые патриодууд добтолоо. Жэшээлхэдэ, Тайнинь ба Бьенхоа провинцинуудта ябуулга хэжэ байһан арадай сүлөөрэлгын зэбсэгтэ хүсэнүүдэй отрядууд июлиин түрүүшын хорин хоног соо дайсанай 200 гаран сэрэгэй автомашиныe усадхаа, 30 сэрэгэй судные үһанда шэнгээгээ гү, али галдаа. Тхыатхиен провинцида мүн лэ энэ үе соо партизанууд 2.500 гаран американ ба туһамаршадай солдадуудые хүлһөөнь буулгаа. Ороной түбэй хубида патриотическа зэбсэгтэ хүсэнүүд июлиин 6-һаа 17 хүрэтэр дайсанай 1.050 солдадые алаһан, шархатуулһан.

Түрүүшынхеэ харуулагдаһан кадрнууд

ТОКИО. (ТАСС). Хиросима ба Нагасаки дээрэ атомна бомбо хаялгын аймшагтай муухай хойшолонгууд тухай хөөрэһэн, үнэн ушар харуулһан фильм Хиросимада олон зоной дунда анха түрүүн харуулагдаба.

Японой кинооператорнуудай буулгаһан фильм түрүүшээр американецуудаар хуряан абтажа, США абаашагдаһан байгаа. Тэрэниие Япондо һаяхан лэ нёдондо жэлэй май һарада бусаажа үгэһэн байха юм. Тэрэниие харуулхые Гэгээрэлэй министерство зүбшөөгөө, гэбэшье угаа муухай хашалан зоболондо дайрагдаһые харуулһан кадрнууд отолжо хаягдаһан байна. Фильмые хүсэдөөр харуулхые зүбшөөхын түлөө Япондо дэлгэрһэн кампани амжалтатай байба. Ядерна зэбсэг хорихын түлөө национальна конгрессэй (ГЭНСУЙКИН) үнгэргэжэ байһан уласхоорондын конференцидэ Хиросимаһаа ерэһэн делегадуудта энэ фильм августын 1-дэ харуулагдаа.

Бонн мэдэрнэ, зүбтүүлхые оролдоно

Нюуса юумэн элитэ болоо. ФРГ-гэй газар дээрэ дайшалхы хорото бодосуудые Холбоото Штадууд хадагална гэжэ Баруун Германиин правительствын түлөөлэгшэ статссекретарь Диль үсэгэлдэр пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэдээ мэдүүлээ. Энээн тухай Баруун Германиин правительство мэдэдэг байгаа гэжэ тэрэ мэдэрһэн байна. Баруун Германиин засагаархид эдэ мэдээрэлгэнүүдые һайн дура хүсэлөөрөө бэшэ, харин дэлхэйн олониитэнүүдтэ мэдээжэ болоһон арсашагүй баримтануудай бии байһан дээрэһээ хэтлэһэн байна.

Американ үхэлтэ муухай зэбсэгүүдэй бусад оронуудай газар дээрэхи шэнги мүн лэ ФРГ-дэ халагалагдадаг байһые Баруун Германиин хүн зонһоо нюуха гэһэн һэдэлгэ буруу һүрөө.

Тиихэтээ хамта. ФРГ-гэй засагаархидай түс асуудалаар хараа бодол хадаа Пентагоной бэелүүлдэг сэрэгэй бэлэдхэлнүүдтэ али болохоор туһалха гэжэ тэдэнэй бэлэн байһые үшөө дахин гэршэлжэ үгэнэ.

Бүхы юумэн дээрэһээ хаража үзэхэдэ, Баруун Германиин үргэн олониитын мүнөө ехээр һанаагаа зобожо байһые хэрэгсээхые, мүн хорото бодосуудые ФРГ-дэ халагалан байлгалгада эсэргүү зарим нэгэн үрэ ехэтэй хэмжээнүүдые абахые хүсэнэгүй. Хэблэлэй мэдээсэһэнэй ёһоор, ФРГ-гэй газар дээрэһээ хорото бодосуудые гаргуулха тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдэхэгүй байна.

ФРГ-гэй газар дээрэһээ ядерна, бактериологическа, химическэ зэбсэг холодхон гаргаха тухай эрилтэтэйгээр Германиин Коммунис парти ба «Демократическа дэбжэлтын акци» эрилтэ хээ. Эдэ эрилтэнүүдые Европодохи эб найрамдалые, аюулгүй байдалые үнэтэйдэ тоолодог бүхы хүнүүд һайшаана.

ТАСС-ай корреспондент.
А. ТЮПАЕВ.

Полици демонстрантнуудые хашана, хэһээнэ

БАРУУН ГЕРМАНИ. ТАСС-ай корр. К. Саввин нигэжэ дамжуулна:

Баруун Берлинэй түбтэ августын 1-нэй һүни демонстрантнуудые полициинхид шэрүүн шангаар хашаа, хэһээгээ. Политическэ шалтагаанаар бундесвертэ алба хэхэһээ арсаһан бүлэг олон залуу эрхэтэдые ФРГ-гэй засагаархид үнгэрэгшэ неделиин эсэстэ барижа тушааһан бйха юм. Городой алба захиргаанай энэ хуули бусын ябуулгада эсэргүү буруушаалга мэдүүлхын тулада мянга гаран баруун берлиинхид парламентын газаа тээхи демократическа оппозициин уряагаар эндэ ерэһэн байгаа. Мүнөө тэрэ залуу эрхэтэд «бундесверһээ» зугадаһанайнгаа түлөө ФРГ-гэй сүүдтэ үгтэхэ болоо.

Демонстрантнуудтай полициин тулалдаан августын 1-нэй үдэшэ Курфюрстендам үйлсэдэ болоо. Энэ райондо асарагдаһан хэдэн зуун полициинхид буруушаалга хэгшэдтэ халдан орожо, тэдэниие шиидамуудаар сохёо. Демонстрацида хабаадаһан олон хүн шархатаа. Полици олон тоото хүниие арестовалаа.

Кувейдэй столицын район бүхэндэ хүүгэдэй 2—3 саад нээгдэнхэй. Энэнь бэеэ даанхай засагай шэнэ түйлалта болоно. ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Кейфандахи хүүгэдэй саад соо.

ТАСС-ай фотохронико.

СЭНХИ... ЭКРАНУУД...

18 часһаа «Святая ... һэн Свердловскын те... фильм. 18.30 минутаһа... арадай бэез хамгаалга» ... дамжуулга. 18.40 минут... церт. 19 часһаа холо, ... нин. 19.15 минутаһаа ... сторона» гэһэн Свердл... лестудиин фильм. 19.35 ... һаа «Хүдөө, тосхонуудт... дүй дүршэл» гэһэн д... 20.05 минутаһаа «Тунн... һэн уран һайханай филь... минутаһаа «Монреаль. ЭК... гэһэн дамжуулга.

ПРАВДА БУРЯ... МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕ...

Нэгэдэхи хуудаһанда: ... надтай зэргэлэгшэд» гэһ... бэшэг. «Тэжээл бэлдэл... хы хүсэ шадалаа элсүүл... гаршаг доро мэдээсэлнүү... хөөрэлдөөн.

Хоёрдохи хуудаһанда: ... лай минутын сэн» гэһэн ... Октябрьска райкомой ... К. Логинкиной статья. Е... нина, А. Игумнова гэгш... респонденци. Түрэл оро... най.

Гурбадахи хуудаһанда: ... —арад зоной зүрхэнд... В. Белокрыс О. Куниц... статья. АПН-эй материал... цида ерэһэн бэшэгүүд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: ... нютагай һонин. Уласх... шэнжэлэл. Хилын саана... һан ТАСС-ай мэдээсэлнүү... холнууд.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУ...

Манай адрес, телефону...

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны. редактора—... приёмная—54-93, зам. редактора—68-08, зам. редакт... 62-62, ответ. секретаря—50-52, зам. ответ. секретаря—... отделы: партийной жизни—60-91, сельского хозяйства—... 63-86, пропаганды и агитации—56-23, промышленно... строительства—61-35, советского строительства и быта—... культуры и школ—60-21, писем и рабселькоров—67-81, ... формации—34-05, общественная приёмная—56-62, маш... бюро—57-63, фотолаборатория—33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при ... те Министров БурАССР.

Н-02673. Зак. № ...